

Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2016

Innehållsförteckning

Förord	
1. Kartläggningens syfte	2
2. Genomförande och insamling av material	3
3. Eftis nationellt och i Svenskfinland	4
3.1. Antal och andel barn i eftisverksamheten	4
3.2. Upprätthållare av eftisverksamheten	5
3.3. Eftisverksamheten som en del av kommunens bildningsarbete	8
3.4. Deltagaravgifter	9
3.5. Eftisarnas verksamhetspråk.....	12
4. Personalen i eftis	12
4.1. Köns- och åldersfördelning	12
4.2. Anställningsvillkor.....	13
4.3. Övriga arbeten i kombination med eftisledararbetet	18
5. Utbildning och behörighet	19
5.1. Utbildningsnivå	19
5.2. Behörighet	20
5.3. Fortbildning.....	23
6. Verksamhetens innehåll och förverkligande	25
6.1. Verksamhetsutrymmen	25
6.2. Personaldimensionering och gruppstorlek	26
6.3. Verksamhetens planering och innehåll.....	29
6.4. Eftisledarens yrkesroll och trivsel i arbete	32
7. Information och kommunikation	36
8. Utvecklingsområden i verksamheten	36
8.1. Utvecklingsbehov enligt eftisledarna	38
8.2. Utvecklingsbehov enligt kommunernas ansvarspersoner	40
Sammanfattning	41

Bilagor:

- Bilaga 1. Kommuner som deltog i enkäten riktad till ansvarspersoner i kommunerna (totalt 33 svar)
- Bilaga 2. Frågeformulär eftisledare
- Bilaga 3. Frågeformulär ansvarspersoner i kommunerna
- Bilaga 4. Andel svenskspråkiga elever i eftis i åk 1-2 per region och kommun

Förord

Syd kustens landskapsförbund har sedan år 2000 arbetat aktivt med att utveckla och samordna morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland. Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet har varit att förbättra verksamhetens kvalitet samt att förenhetliga och höja profilen för verksamheten. Som ett led i utvecklingsarbetet har Sydkusten genomfört egna kartläggningar och rapporter. Genom medlemskap i det nationella utvecklingsnätverket för morgon- och eftermiddagsverksamhet vid Utbildningsstyrelsen har vi också tagit del av och informerat om resultaten i de nationella uppföljningar som gjorts.

Eftisverksamheten är en viktig del av den finlandssvenska skolan. Eftis är liksom skolan en pedagogisk gruppverksamhet som ska vara rolig och stimulerande och ta tillvara barnens intressen och lust att lära sig. Barnen ska ha möjlighet att stärka olika kunskaper och kompetenser under hela dagen. Det är viktigt att ta tillvara de timmar som utöver lektionstid kan användas för att ge framför allt trygghet och vuxenkontakt men också stöda barnens kunskaper i modersmålet, ge barnen kulturtraditioner och stärka barnens vänskapsband.

Denna rapport är en sammanställning av de centrala resultaten från en enkät och utredning som gjordes under vårvintern 2016. Vi vill rikta ett stort tack till de många eftisledares och ansvarspersoner som delat med sig av sin sakkunskap och visat vilja att utveckla eftisverksamheten. Ledningsgruppen för eftis- och klubbverksamheten tackas också för de kommentarer och riktlinjer som de gett i arbetet. Studerande Melissa Sukanen gjorde sin praktik på Sydkusten och hjälpte till med att strukturera och analysera svaren och resultaten i kartläggningen. Kartläggningen kunde förverkligas tack vare understöd från Utbildningsstyrelsen, Stiftelsen Brita Marias Minne och Svenska kulturfonden. Jag hoppas att rapporten ger en bild av hur verksamheten ser ut idag och ger verktyg för aktörer på både gräsrotsnivå och beslutsfattarnivå att fortsätta samarbeta och utveckla verksamheten för barnens bästa.

Monica Martens-Seppelin
Utvecklingschef, Sydkustens landskapsförbund

Begrepp som används i denna rapport:

Eftis / flera eftisar

Ett verksamhetsställe för morgon- och eftermiddagsverksamhet i anslutning till en skola

Eftisverksamhet

Morgon- och eftermiddagsverksamhet

Morris

Ett verksamhetsställe för morgonverksamhet, före skolan börjar

1. Kartläggningens syfte

Sydkustens landskapsförbund har tidigare gjort tre kartläggningar av personalen i eftisverksamheten i Svenskfinland. (Finlandssvensk eftisverksamhet 2001, Kartläggning av eftisverksamheten i Svenskfinland 2004, Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2011) Till vissa delar har vi kunnat jämföra denna kartläggning med de två senaste. År 2014-2015 genomförde Sydusten också ett ESF-finansierat projekt EftisKompetens som lyfte fram olika modeller på hur eftisverksamheten är arrangerad i olika kommuner och av olika organisationer i Svenskfinland. Sedan lagen om morgon- och eftermiddagsverksamheten togs i bruk år 2004 har det så gott som årligen gjorts omfattande utvärderingar och uppföljningar också på nationell nivå under ledning av Utbildningsstyrelsen. Det har dock varit svårt att utläsa resultat om den svenska verksamheten utgående från hela landets resultat. Svarsprocenten i de nationella uppföljningarna har dessutom varit låg bland de svenskspråkiga.

Denna kartläggning berör enbart den svenskspråkiga verksamheten i Finland (exklusive Åland). Avsikten och syftet med att kartlägga den nuvarande situationen är att få underlag för att utveckla och förbättra eftisverksamheten och för att stärka eftisledaryrket.

Allt fler barn och familjer i Finland behöver eftermiddagsverksamhet. Vistelsen på eftis ska vara kvalitetsmässig god och den ska erbjuda barnen trygghet samt mångsidig och stimulerande verksamhet. Eftis utgör under de första skolåren en viktig del av barnens tid efter skolan och bidrar till det fostrande arbetet tillsammans med skolan och hemmet.

2. Genomförande och insamling av material

Kartläggningen gjordes i form av två olika elektroniska enkäter. I den ena enkäten kunde alla som jobbar på eftis delta och i den andra enkäten skulle alla eftisansvariga i de tvåspråkiga kommunerna delta. (Se bilaga 1 och 2). Informationen om kartläggningen och adressen till länken sändes ut till eftisar, ansvarspersoner, kommuner och eftisaktörer den 1 februari 2016.

Genom att samla in svar från samtliga ansvarspersoner i de tvåspråkiga kommunerna har vi lyckats få in de uppgifter som behövs för att kartlägga den verkliga situationen gällande basfakta så som t.ex. antalet barn och personal i verksamheten, upprätthållarbas och behörighetsgraden. Sammanlagt svarade **30** ansvarspersoner från 30 tvåspråkiga kommuner samt tre personer från eftisar/skolor på språköarna på den elektroniska enkäten. Dessutom insamlades uppgifter via e-post och telefonsamtal från övriga svenskspråkiga skolor och eftisar på finskspråkiga orter.

I den del av eftiskartläggningen som riktade sig till eftisledarna deltog totalt **208** ledare. Detta utgör ca 38% av alla 549 ledare som finns. Dessa 208 ledare representerar sammanlagt **128 olika eftisar**, vilket betyder att ledare från 54% av alla 238 eftisar har deltagit. Flest svar kom från eftisarna i Österbotten och huvudstadsregionen; ledare från 51 eftisar från Österbotten och 32 eftisar i Huvudstadsregionen deltog i kartläggningen. Dessa motsvarar 54% av alla eftisar i Österbotten och dryga 60% av alla eftisar i Huvudstadsregionen. Svarsprocenten bland eftisarna i Åboland representerar det mest heltäckande samplet från området, där 75% (15 av existerande 20) av alla eftisar deltagit i kartläggningen. Största delen av eftisarna som deltagit i kartläggningen är kommunala eftisar.

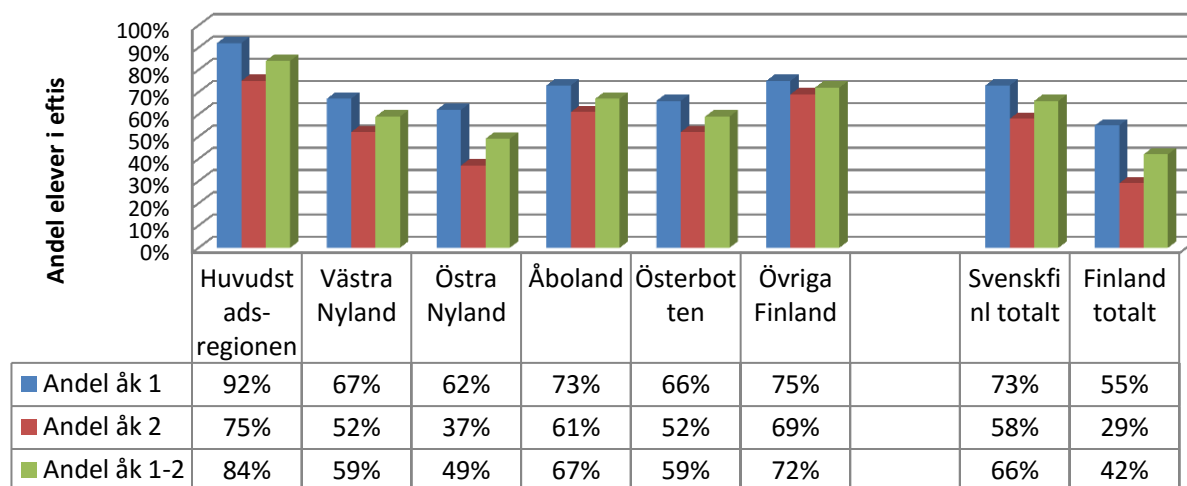
Region	Ledare från	Andel eftisar med
Västra Nyland	15 eftisar svarat	50%
Östra Nyland	12 eftisar svarat	41%
Huvudstadsregionen	32 eftisar svarat	60%
Åboland	15 eftisar svarat	75%
Österbotten	51 eftisar svarat	53%
Övriga Finland	3 eftisar svarat	33%
Sammanlagt	128 eftisar svarat	54%

3. Eftis nationellt och i Svenskfinland

3.1. Antal och andel barn i eftermiddagsverksamhet

Vi har inte tidigare haft exakta siffror på antalet barn i eftisverksamheten i Svenskfinland. Tack vare att vi till denna lägesrapport samlade in uppgifter från alla tvåspråkiga kommuner och från alla svenska skolor/eftisar på finska orter, har vi nu fått fram statistik för varje kommun. Sammanlagt 4 633 barn i åk 1-2 går i svenskspråkig eftisverksamhet i Finland. Detta är 66% av alla elever i åk 1 och 2 i de svenskspråkiga skolorna. Även barn överförda till specialundervisningen i åk 1-9 har rätt till eftisverksamhet. Dessa uppgifter har vi också brett om och enligt de uppgifter kommunerna uppgett går 144 barn med särskilda behov i eftis. Förutom barn med särskilda behov går sammanlagt 94 äldre barn (åk 3 uppåt) i eftis. I vissa kommuner och eftisar kan äldre barn tas med i verksamheten om det finns behov och utrymme. För dessa barn erhålls dock inga statsandelar. Sammanlagt deltar enligt denna kartläggning 4 871 barn i eftisverksamheten. Av de totalt 3 594 barnen i åk 1 i de svenskspråkiga skolorna i Finland går 2 633 i eftis, andelen är 73 %. Av totalt 3 473 elever i åk 2 går 2 000 elever i eftis, detta är 58% av alla tvåor. Andelen barn som deltar i eftisverksamheten på svenska är anmärkningsvärt större än i hela landet. Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen deltar sammanlagt 33 487 barn (55%) i åk 1 och 17 614 barn (29%) i åk 2 i eftis i hela landet. (Utbildningsstyrelsen, statistik per 20.9.2015).

Bild 1: Andel svenskspråkiga elever i åk 1-2 som deltar i eftermiddagsverksamheten per region

Andelen elever som deltar i verksamheten varierar stort både mellan kommunerna och mellan regionerna. I huvudstadsregionen går hela 92% av alla ettor i eftis medan endast 62% av ettorna i östra Nyland går i eftis. Det är vanligare att barn i urbana miljöer går i eftis än på glesorter och landsbygden. I Helsingfors deltar t.ex. 99% och i Esbo 87% av ettorna i eftis medan endast 44% av ettorna i Borgå och i Hangö deltar. Orsaker som påverkar kan vara avståndet till eftis, farlig väg, familjens sociala nätverk, arbetslöshet, föräldrar som arbetar hemma eller är hemma, osv. En tabell med siffror över alla svenskspråkiga barn i eftis per region och kommun finns i bilaga 4.

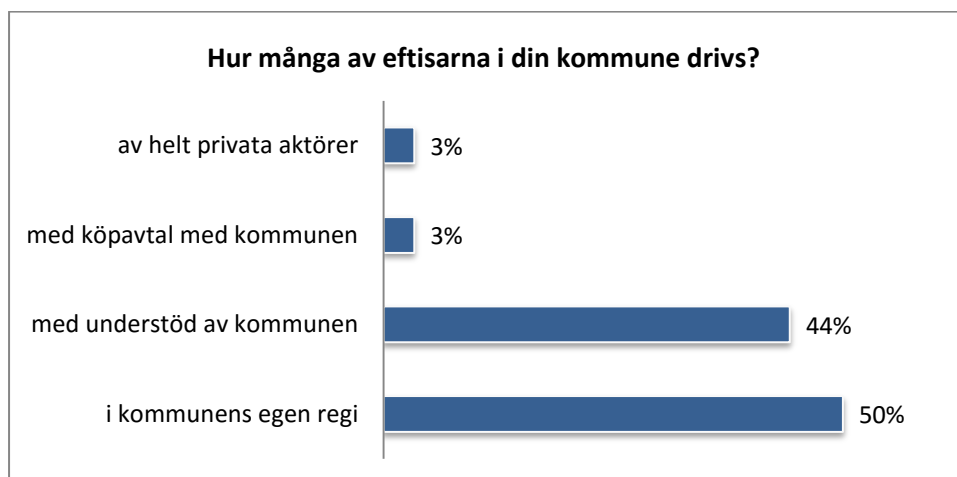
Orsaken till varför en större andel svenskspråkiga än finska barn deltar i eftis är bl.a. att så gott som alla som ansöker om en plats också får den. Det är enbart i Helsingfors, Kotka och Borgå som alla barn som ansökte om eftisplats inte kunde antas hösten 2015. Då rörde det sig om några barn i Borgå, ett barn i Kotka och 34 barn i åk två i Helsingfors. Inför läsåret 2016-2017 riskerade närmare 80 tvåor bli utan eftisplats i Helsingfors, men i slutet av juni 2016 fattades beslut om att alla svenskspråkiga barn kommer att ha en eftisplats i augusti.

3.2. Upprätthållare av eftisar i Svenskfinland

Antalet eftisar för svenskspråkiga barn har på fem år minskat från 243 till 238 eftisar. Skillnaden är liten och beror främst på att de skolor där de verkat också har upphört. Antalet skolor för årskurserna 1-6 har på fem år minskat med ca tio st. (Hösten 2015 fanns det 237 skolor med barn i åk 1-2). Idag är det endast fyra kommuner i Finland som inte ordnar lagstadgad morgon- och eftermiddags-verksamhet. År 2004 ordnade 90% av kommunerna eftisverksamhet, idag är andelen 98%. 292 av 296 kommuner ordnar lagstadgad verksamhet och erhåller statsandelar för verksamheten. I de fyra kommuner som inte ordnar verksamhet bor sammanlagt endast ca 150 barn i denna målgrupp.

Av kommunerna i hela Finland ordnar 65% eftermiddagsverksamhet i egen regi, 6% köper tjänsterna och 29 % av kommunerna betalar understöd till serviceproducenten. Kommunerna kan enligt lagen anordna eftisverksamheten själv eller tillsammans med andra kommuner, köpa tjänsten av en annan offentlig eller privat serviceproducent eller betala understöd åt serviceproducenten. Kommunen kan också ordna verksamheten på alla sätt samtidigt. Samtliga svensk- och tvåspråkiga kommuner har ordnad morgon- och eftermiddagsverksamhet. Det är i Svenskfinland vanligt att verksamheten ordnas på olika sätt också inom en kommun, beroende på de lokala behov och lösningar som finns på orten och i varje enskild skola. Kommunerna i Svenskfinland har av tradition arrangerats av tredje sektorn där främst Folkhälsan och församlingen har varit de största enskilda aktörerna. Vi har tidigare inte haft så exakta uppgifter på hur stor andel av eftisarna i de tvåspråkiga kommunerna som drivs i kommunens egen regi och hur stor andel som får bidrag eller arrangeras med hjälp av köpavtal. Enligt de uppgifter som kommunerna gett i denna utredning så bedrivs exakt 50% av eftisarna av kommunerna själva och 44% upprätthålls av andra men som får understöd av kommunerna. Endast en bråkdel, 3%, bedrivs med hjälp av köpavtal och 3% av eftisarna fungerar som helt privata eftisar som inte får bidrag av eller har köpavtal med kommunen.

Bild 2: Upprätthållar- och finansieringsbas för eftisarna i Svenskfinland

I tabellen nedan anges fördelningen av eftisarnas antal samt andelen kommunala eftisar per region. I huvudstadsregionen är vanligast med eftisverksamhet som upprätthålls av tredje sektorn då 85% av eftisarna är privata. I Österbotten är det däremot främst kommunerna själva som upprätthåller eftisverksamheten då 69% av eftisarna är kommunala.

Bild 3: Antal eftisar i Svenskfinland 2016

Region	antal eftisar	andel av alla	antal privata*	andel privata	antal kommunala	andel kommunala
Huvudstadsregionen	53	22%	45	85%	8	15%
Västra Nyland	30	13%	11	37%	19	63%
Åboland	20	8%	10	50%	10	50%
Österbotten	97	41%	30	31%	67	69%
Östra Nyland	29	12%	15	52%	14	48%
Övriga Finland	9	4%	5	56%	4	44%
Totalt	238	100%	116	49%	122	51%

* Privata betyder alla andra serviceproducenter än kommunen (folkhälsan, församlingar, föreningar, firmor, mm)

Källa: Databasen Svenskskola.fi samt svar från kommunernas eftisansvariga 2016

Av de 128 eftisar som deltagit i kartläggningen, upprätthålls 46% av eftisarna av en kommun, 20% av Folkhälsan, 9% av församlingar och 25% av föreningar eller andra organisationer. Jämfört med kartläggningen år 2011 har andelen kommunala eftisar hållits på ganska samma nivå, medan andelen eftisar i församlingens regi har sjunkit från 15% till 9%. En ökning har skett främst bland föreningar (från 21% till 25%) och i Folkhälsan (från 18% till 20%).

Bild 4: Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2011 och 2016, enligt de som deltog i kartläggningen
(Inom parentes, resultat från kartläggningen 2011)

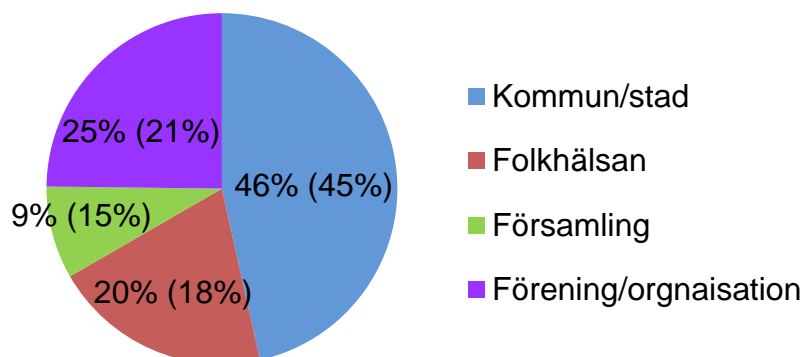
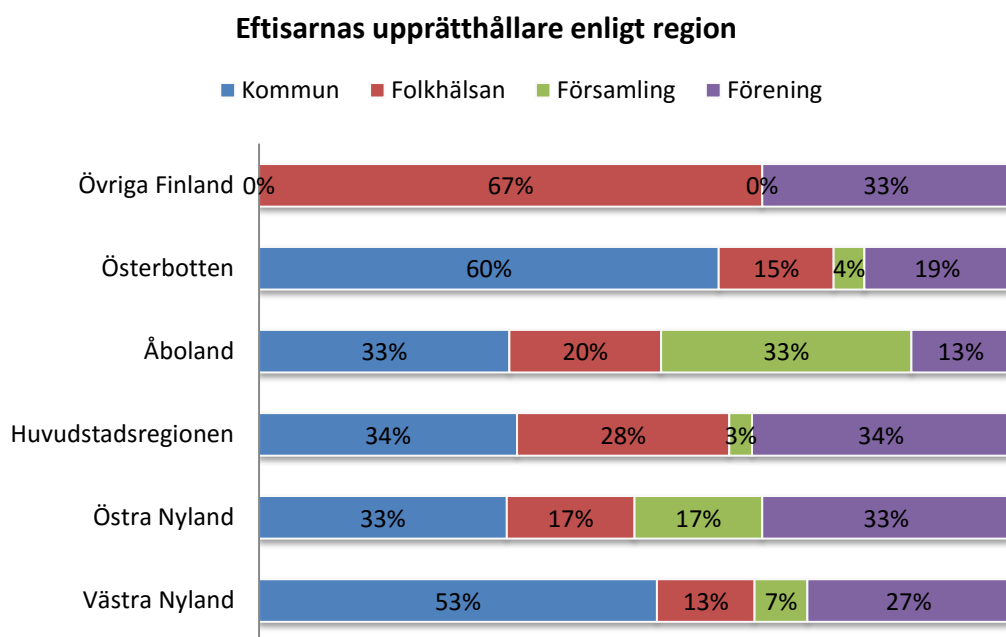

Bild 5: Eftisarnas upprätthållare per region, enligt eftisar som deltagit i kartläggningen.

Vid en jämförelse av upprätthållare per region för de eftisar som deltog i kartläggningen kan man konstatera att kommunen upprätthåller de flesta eftisarna i Västra Nyland och Österbotten, medan Folkhälsan är stark i huvudstadsregionen och på språköarna. I alla tvåspråkiga regioner förekommer dock alla former av upprätthållare, men andelarna varierar stort.

Då man jämför situationen vid senaste kartläggning kan man konstatera att andelen kommunala eftisar har ökat i alla andra regioner förutom i Österbotten och Åboland. De kommunala eftisarnas andel var år 2011 13% i huvudstadsregionen, 25% i Västra Nyland, 33% i Östra Nyland, 54% i Åboland och 70% i Österbotten. De stora variationerna mellan regionerna har jämnat ut sig jämfört med kartläggningen år 2011. Dessa siffror baserar sig dock på de eftisar som deltog i kartläggningarna inte samtliga eftisar.

3.3. Eftisverksamheten som en del av kommunens bildningsarbete

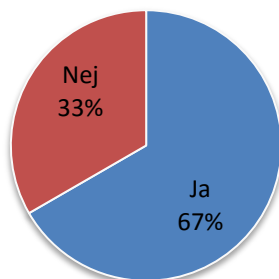
Kommunen kan själv bestämma till vilket förvaltningsområde eftisverksamheten hör. I de flesta kommuner i Finland ingår verksamheten som en del av utbildningsförvaltningen tillsammans med småbarnspedagogiken och skolan. I alla tvåspråkiga kommuner lyder eftisverksamheten under bildningssektorn. I hälften av kommunerna administreras verksamheten i samband med barnomsorgen som också lyder under bildningssektorn. De personer som koordinerar och ansvarar för verksamheten har också olika titlar och arbetsuppgifter. Oftast utgör eftisverksamheten endast en bråkdel av arbetet. 67% av de ansvarspersoner i kommunerna som svarade på enkäten upplever att den tid de arbetar med eftisverksamheten räcker till, men en tredjedel upplever att tiden inte är tillräcklig. I motiveringarna säger många att tiden räcker enbart för det nödvändigaste som måste skötas, men inte i tillräckligt hög grad till utveckling och planering. Också mera tid för stöd och handledning av personalen och samarbete med skolan efterlyses. De som upplever att tiden räcker motiverar det med bra personal, fungerande samarbete och inarbetade och flexibla arbetsrutiner. Endast i ett par kommuner, Raseborg och Borgå, arbetar en person på heltid med koordinering av morgon- och eftermiddagsverksamheten och klubbverksamheten. Koordineringsarbetet sker då på båda språken, finska och svenska och innehåller allt från förmansuppgifter till beredning för nämnd till praktiskt kansliarbete. I de övriga kommunerna sköter de som har eftisverksamheten på sitt bord också andra uppgifter. I många fall är det bildningschefen eller barnomsorgschefen som också sköter eftisfrågor. I de österbottniska kommunerna är det vanligt att eftis ligger under barnomsorgen. I några mindre kommuner och på språköarna där det finns bara ett eller ett fåtal eftisar, är det ofta rektorn eller ansvariga ledaren som har det administrativa ansvaret.

Bild 6. Andel av eftisansvarigas arbetstid som består av uppgifter i anslutning till eftisverksamheten

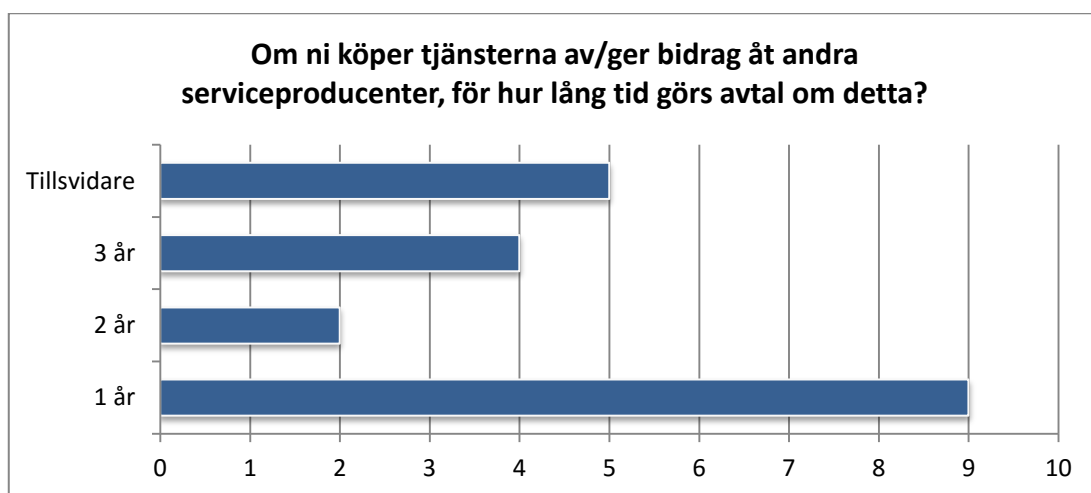
Bild 7: Upplevelse av att tiden för eftisverksamheten räcker till bland ansvarspersoner i kommuner

Upplever du att den tid du arbetar med morgon- och eftermiddagsverksamheten räcker till?

Vi frågade kommunerna för hur lång tid avtal görs mellan kommunen och serviceproducenterna. 5 av 33 kommuner gör avtal tillsvidare med de serviceproducenter som ordnar eftisverksamhet i kommunen. Dessa har oftast en uppsägningstid på 6 månader. Nio kommuner gör avtal för ett år åt gången, två kommuner gör för två år åt gången och fyra kommuner gör treåriga avtal. Ca hälften av kommunerna gör alltså kortvariga avtal på 1-2 år med serviceproducenterna. Detta påverkar säkert också att dessa inte kan eller vågar anställa sin personal för mer än ett år åt gången. (se kapitel 4.2. sid 13)

Bild 8: Längd på avtal mellan kommuner och serviceproducenter

3.4. Deltagaravgifter

En lagförändring som träder i kraft 1.8.2016 gör det möjligt för kommunerna att höja avgifterna för eftermiddagsverksamheten för skolbarn. För morgon- och eftermiddagsverksamheten kan fastställas en månadsavgift som kommunen beslutar om. Enligt lagförändringen får avgiften vara högst 120 euro för 570 timmar (ca 3h/dag) och högst 160 euro för 760 timmar (ca 4h/dag). (Tidigare var summorna 60 euro för 570 h och 80 euro för 760 h). Avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. Verksamheten för i medeltal tre eller för fyra timmar per dag är alltså fastställt i lag medan kommunen

själv kan fastställa avgiften för den tid som går över detta. De flesta eftisar är öppna till 17 vilket betyder att verksamheten pågår ca fem timmar per dag.

Av de totalt 31 svensk- och tvåspråkiga kommunerna höjer 25 kommuner avgiften och 6 kommuner behåller samma avgift som tidigare. I tabellen nedan har vi sammanställt den högsta avgiften för kommunen, vilken oftast är avgiften för fem timmars verksamhet. Avgifterna är dock inte helt jämförbara eftersom alla kommuner har olika förfaringsätt. Ibland ingår t.ex. avgift för morgonverksamhet i den högsta avgiften. Höjningarna är oftast ca 20-30% eller ca 20 €/månad. I enstaka kommuner sker en större höjning, som t.ex. i Sjundeå där avgiften höjs med 80%. Det kan konstateras att skillnaderna i avgiften för verksamheten blir större. Kommunernas högsta avgifter varierar fr.o.m. 1.8.2016 från 75 € i Lovisa till 180 € i Sjundeå. Så gott som alla kommuner följer principen att all morgon- och eftermiddagsverksamhet i kommunen tillämpar samma avgift oberoende vem som ordnar verksamheten.

Bild 9. Avgifter fr.o.m. 1.8.2016 för morgon- och eftermiddagsverksamheten i 31 tvåspråkiga kommuner

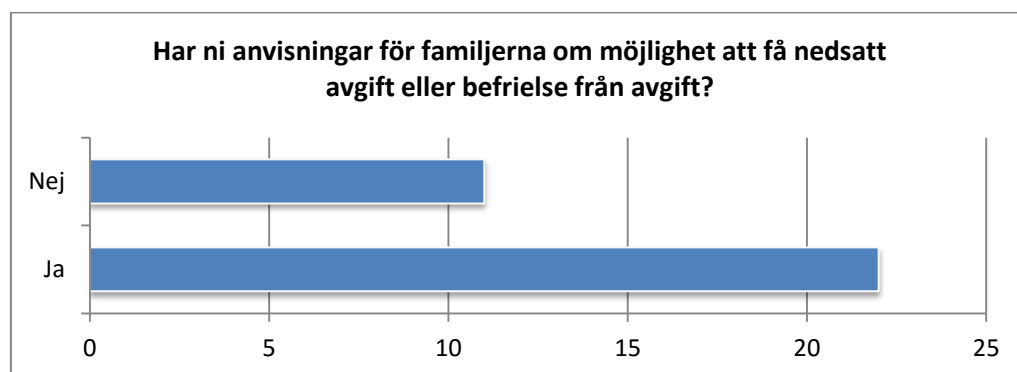
Höjer avgiften	Högsta avgiften €	Höjning %	
Borgå	135	35%	
Esbo	140	17%	
Hangö	93,5	10%	Höjdes 1.1.2016
Helsingfors	120	20%	Höjs fr.o.m 1.1.2017
Ingå	140	17%	
Jakobstad	120	20%	
Karleby	80	12%	
Kimitoön	80	33%	
Korsholm	130	30%	
Korsnäs	160	33%	
Kristinestad	120	20%	
Kyrkslätt	155	0%	Avgiften för 3 h höjs från 60 till 100 €
Larsmo	130	30%	
Lojo	130	18%	
Nykarleby	120	20%	
Närpes	140	17%	
Pargas	100	25%	
Pedersöre	120	20%	
Raseborg	120	0%	Den lägre avgiften höjs från 60 till 70€
Sibbo	120	20%	
Sjundeå	180	80%	
Vanda	130	18%	
Vasa	100	25%	För eftis kl 8-16, ingen skild morrisavgift
Vörå	120	20%	
Åbo	110	16%	

Höjer inte avgiften		
Grankulla	120	0%
Kaskö	100	0%
Kronoby	85	0%
Lapträsk	80	0%
Lovisa	75	0%
Malax	120	0%

Nedsättning eller efterskänkning av avgifterna

I den nya lagen som träder i kraft 1.8.2016 står att avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. Detta har också funnits tidigare men formuleringen var tidigare att avgiften **kan** efterskänkas eller nedsättas. Kommunerna har inte alltid informerat familjerna om möjligheten till detta. I enkäten frågades om kommunen har anvisningar för familjerna om möjlighet till nedsatt avgift eller befrielse från avgift. Två tredjedelar (22 st, 67%) av kommunerna har anvisningar medan en tredjedel (11 st, 33%) inte har anvisningar för detta. Några kommuner meddelar att de kommer att se över anvisningarna och förbättra dem i samband med avgiftshöjningen hösten 2016. I en kommun hänvisar man till att avgifterna redan nu är så låga att det inte behövs efterskänkningar. Enligt Utbildningsstyrelsen uppföljning 2014 beviljar 79% av kommunerna i hela landet avgiftslättnader och/eller befrielse från avgift. Alla kommuner som beviljar avgiftslättnader eller befrielse från avgift har dock inte anvisningar för förfarandet, det var 70% i hela landet som hade sådana anvisningar 2014.

Bild 10: Andel kommuner som har anvisningar om möjlighet till nedsatt avgift för familjerna

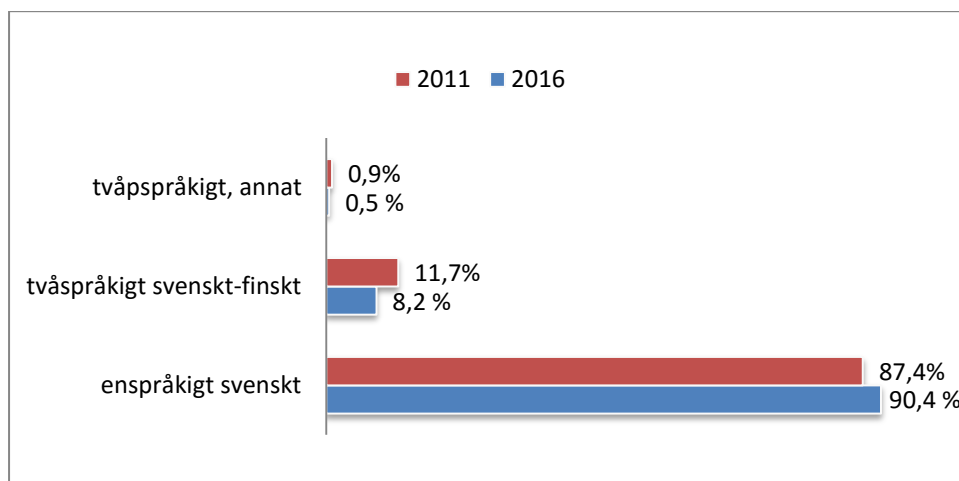

De vanligaste orsakerna till beviljande av avgiftslättnader eller befrielse från avgift är ekonomiska orsaker, att familjen är kund hos barnskyddet, syskonrabatt samt liten användning av verksamheten. Hos de flesta kommuner följer grunderna för avgiftslättnader samma grunder som inom dagvården. Socialväsendet ger utlåtande om sociala grunder. Besluten fattas på olika sätt i kommunerna. Beslut om lättnad av eller befrielse från avgiften kan tas av direktörerna eller cheferna för dagvården, bildningsväsendet eller skolväsendet, skolans rektor, en nämnd eller koordinatör.

(Källa: Utbildningsstyrelsens uppföljning av morgon- och eftermiddagsverksamheten 2014)

3.5. Eftisarnas verksamhetspråk

Bild 11: Eftisarnas verksamhetspråk 2011 och 2016

Av de 208 som svarade, uppger 188 att de jobbar på ett enspråkigt svenskt eftis och 17 på ett tvåspråkigt eftis. En av ledarna jobbar på ett svenskt-engelskt eftis.

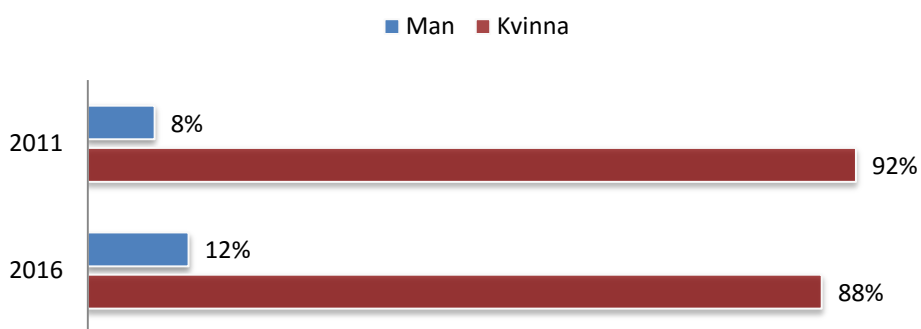
De flesta eftisarna är enspråkigt svenska (91%) och följer språket i den skola som barnen går i. Jämfört med år 2011 har andelen enspråkigt svenska eftisar ökat en aning. I en del kommuner har man gått in för tvåspråkiga eftisar där barn från både finskspråkiga och svenskspråkiga skolor deltar i verksamheten. De kommuner där det finns tvåspråkiga eftisar är oftast starkt svenskspråkiga kommuner eller eftisar i glesbygden eller på språköar där man sett det som en klar fördel eller enda möjligheten p.g.a. det låga antalet barn att slå ihop språkgrupperna. Tvåspråkiga eftisar finns i Borgå, Hangö, Kaskö, Korsholm, Kimitoön, Lahtis, Nykarleby och Raseborg.

4. Personalen på eftis

4.1. Könsfördelning och ålder

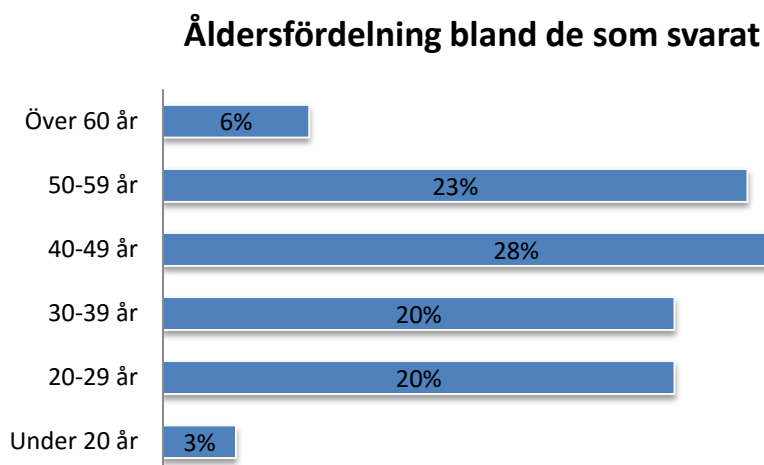
Av de personer som deltog i kartläggningen är 88% (182) kvinnor och 12% (25) män. Sedan kartläggningen 2011 har andelen män ökat från 8% till 12%. I kartläggningen 2004 var andelen män enbart 4%, så på dryga 10 år har andelen män ökat märkbart vilket är positivt men könsfördelningen är dock ännu mycket ojämn. De män som jobbar i eftis tillhör alla åldersgrupper men största delen (76%) jobbar i huvudstadsregionen.

Bild 12: Könsfördelning bland de anställda på eftis

Den flesta eftisledare tillhör åldersgruppen 40-50 åringar, hela 28% är i den åldern. Om man jämför åldersfördelningen i kartläggningen 2011 ser det nästan likadant ut, förutom att åldersgruppen 20-29 år har sjunkit från 25% till 20% nu och följande åldergrupp 30-39 år har i sin tur ökat lite. Detta tyder på att de unga anställda har blivit äldre och också stannat kvar i jobbet.

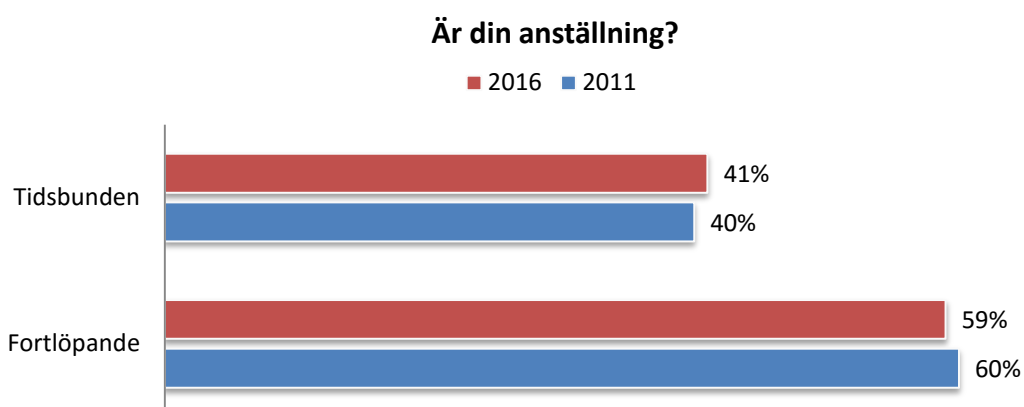
Bild 13: Åldersfördelning bland de anställda på eftis

4.2. Anställningsvillkor och arbetsförhållande

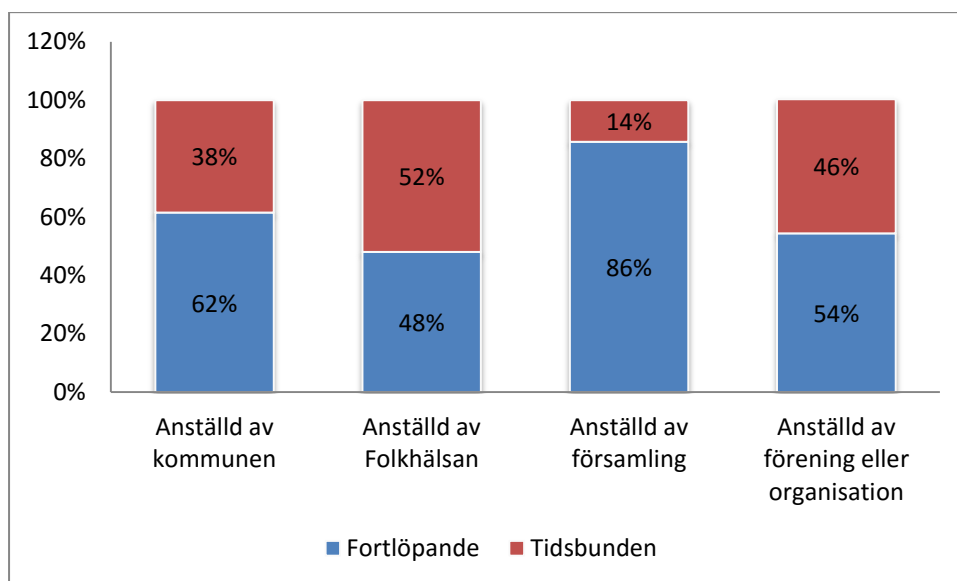
Eftisledare har ofta både kortvariga arbetsförhållanden och arbetsavtal som innebär permitteringar och ledigheter utan lön. 59% av eftisledarna som deltog i kartläggningen har fortlöpande anställning och 41% har tidsbunden anställning. Detta är nästan exakt samma siffror som för fem år sedan, då det t.o.m. var en aning fler, 60% som hade en fortlöpande anställning.

Bild 14. Form av anställning bland eftisledare som svarare

Bland de som har tidsbundna anställda är de flesta (86%) anställda för 6-11 månader, oftast med en anställning för ett läsår åt gången. Många uppger att de skriver ett nytt kontrakt varje år. Det fanns även personer med kortare arbetskontrakt, 3 av de som svarade har en anställning som är under 6 månader, 8 personer uppger att de har en tidsbunden anställning som räcker över 11 månader.

Bild 15: Anställningsförhållande enligt arbetsgivare

Det är anmärkningsvärt att andelen permitterade har ökat, inte sjunkit på fem år. Av alla 208 svarade, är nästan hälften, 46%, permitterade under läsåret 2015-2016. År 2011 var 32%, ca 1/3, av alla eftisledare permitterade. År 2011 svarade dock 12% att de inte vet om de är permitterade, detta alternativ fanns inte i enkäten 2016. De flesta är permitterade under sommarlovet men många också under andra lov, så som jul-, höst- och sportlov.

Bild 16: Andel permitterade eftisledare totalt samt per arbetsgivare

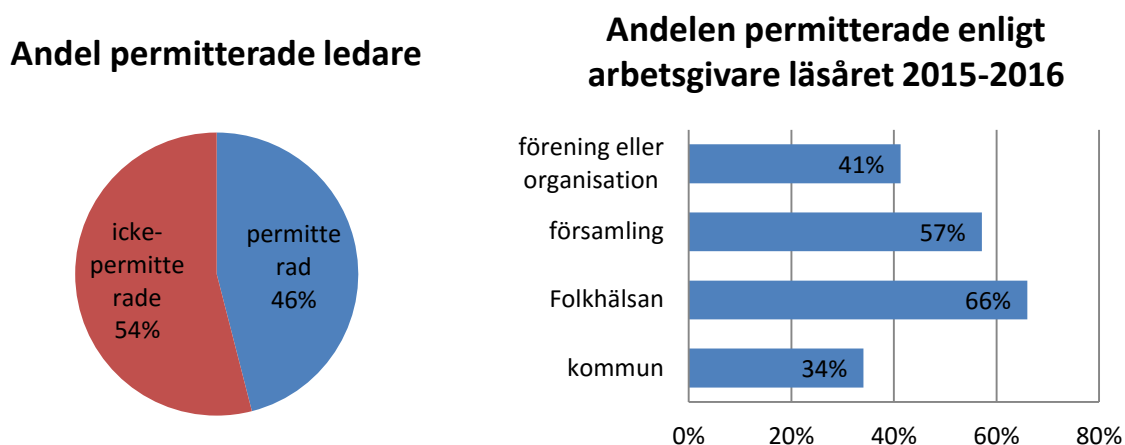

Bild 17: Tidsperioder för permitteringar

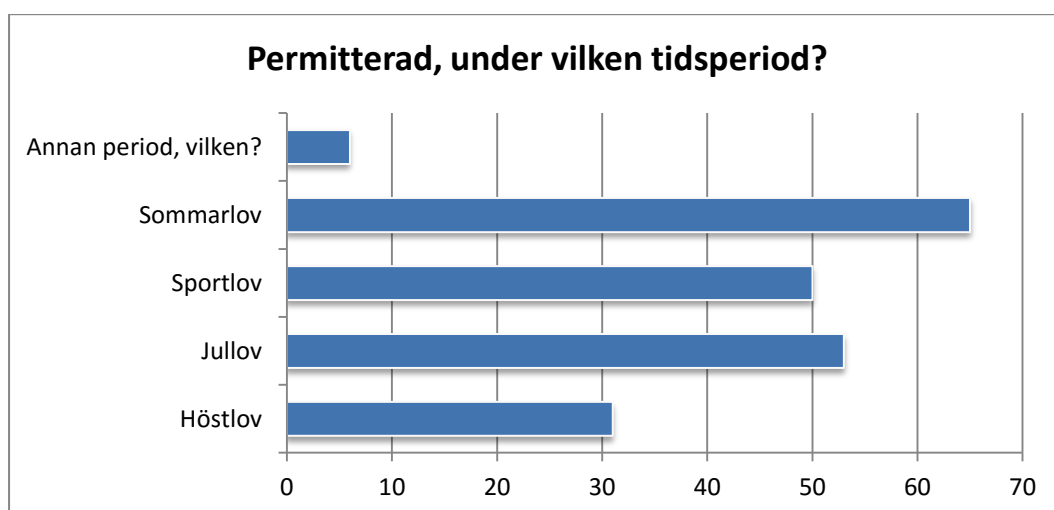
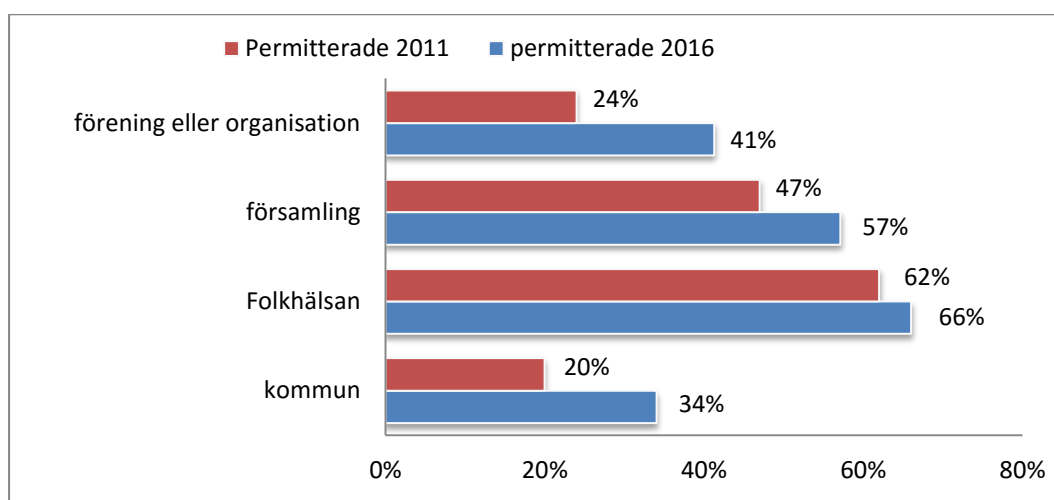

Bild 18: Andel permitterade enligt arbetsgivare 2011 och 2016

Jämför man andelen permitteringar mellan arbetsgivarna är skillnaderna stora. De som är kommunalt anställda eftisledarna är minst permitterade under läsåret, 34%, medan 66% av Folkhälsans eftisledare

är permitterade, 57% av ledarna anställda av församlingar och 41% av ledarna anställda av föreningar är permitterade under läsåret 2015-2016. En del av ledarna har tidsbundna anställningar, vilket innebär att många är arbetslösa på sommaren och får ett nytt avtal på hösten. En del av ledarna har fortlöpande avtal, men lediga perioder ingår i arbetsavtalen. I kartläggningen 2011 kunde man bland arbetsgivarna se en korrelation mellan fortlöpande avtal och högre andel permitterade ledare, men detta är inte lika tydligt i denna kartläggning. Nu har en lika stor andel fortlöpande arbetsavtal, men andelen ledare som är permitterade har vuxit bland alla arbetsgivare.

Bild 19. Arbetets art, deltid eller heltidsarbete

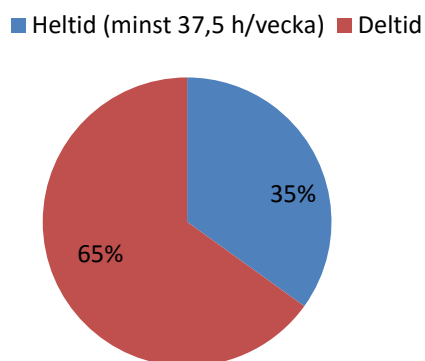
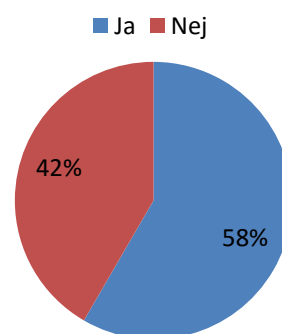

Bild 20. Deltid som önskar heltidsarbete

De flesta eftisledare, 65%, har ett deltidsarbete. De som arbetar heltid är oftast ansvariga ledare som sköter planering och administrativa ärenden. De som jobbar heltid kan också ha en del undervisning eller jobba som skolgångsbiträden i skolan eller också jobba på morris före skolan börjar. De som jobbar deltid jobbar oftast 20-25 h/vecka, d.v.s. den tid eftis är öppet.

Hela 58% av de som jobbar halvtid skulle önska ett heltidsarbete. Detta är en ökning från kartläggningen 2011 då 44% av de som jobbade deltid önskade ett heltidsarbete. Av de som är nöjda med deltidsarbetet är de flesta över 50 år och de som är minst nöjda med deltidsarbetet är den yngsta åldersgruppen. Samtidigt måste påpekas att 42% av de som har deltidsarbete är nöjda med det och har kanske delvis valt eftisledaryrket pga möjligheten till deltidsarbetet.

Arbetsförhållandets längd

Rörligheten bland eftisledare är stor. Över hälften (55%) av de 207 som svarade på denna fråga uppger att de jobbat på sin nuvarande arbetsplats i mindre än 5 år. För 54 personer (26%) har anställningsförhållandet på den nuvarande arbetsplatsen pågått i mindre än 1 år, medan anställningen påbörjats för mindre än 5 år sedan för 61 personer (29%). 37 personer (18%) har en 5-8 år lång anställning, 29 personer (14%) uppger att deras nuvarande anställning har varat mellan 8 och 12 år. 14 personer (7%) har arbetat 13-16 år och 2 personer (1%) har varit arbetat på nuvarande arbetsplats i 17-20 år. 10 personer som deltog i kartläggningen har varit anställda mer än 20 år på sin arbetsplats.

Bild 21: Arbetsförhållandets längd på nuvarande arbetsplats

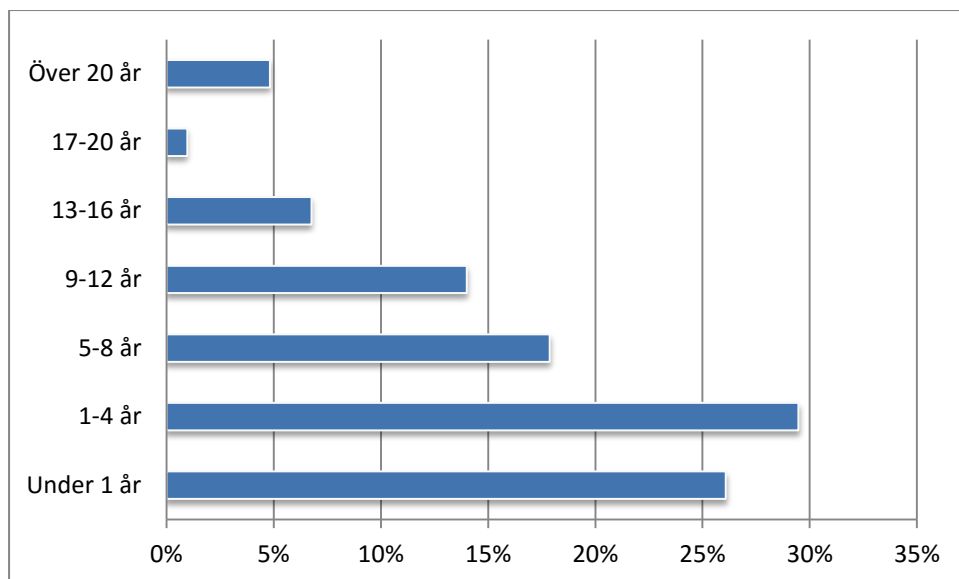
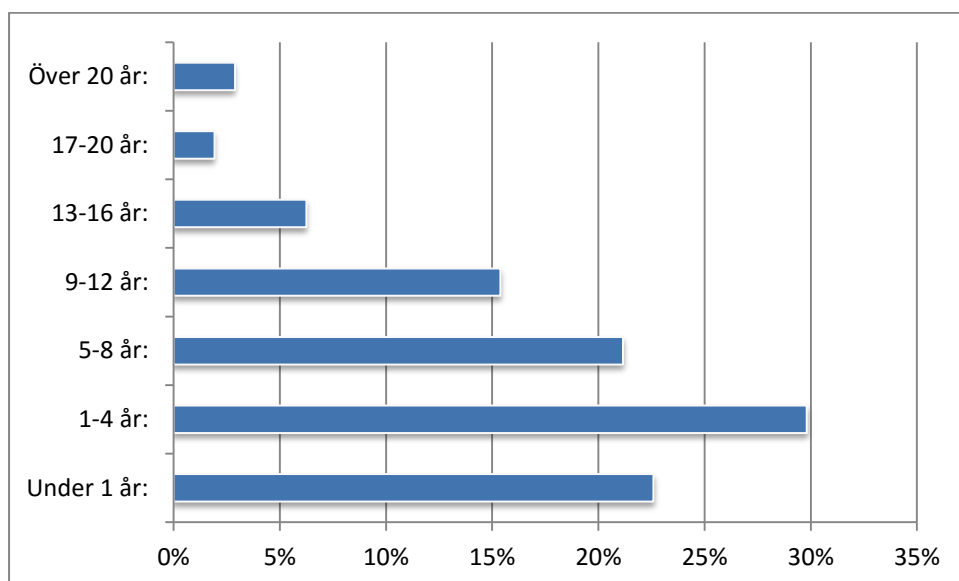

Bild 22: Arbetserfarenhet som eftisledare

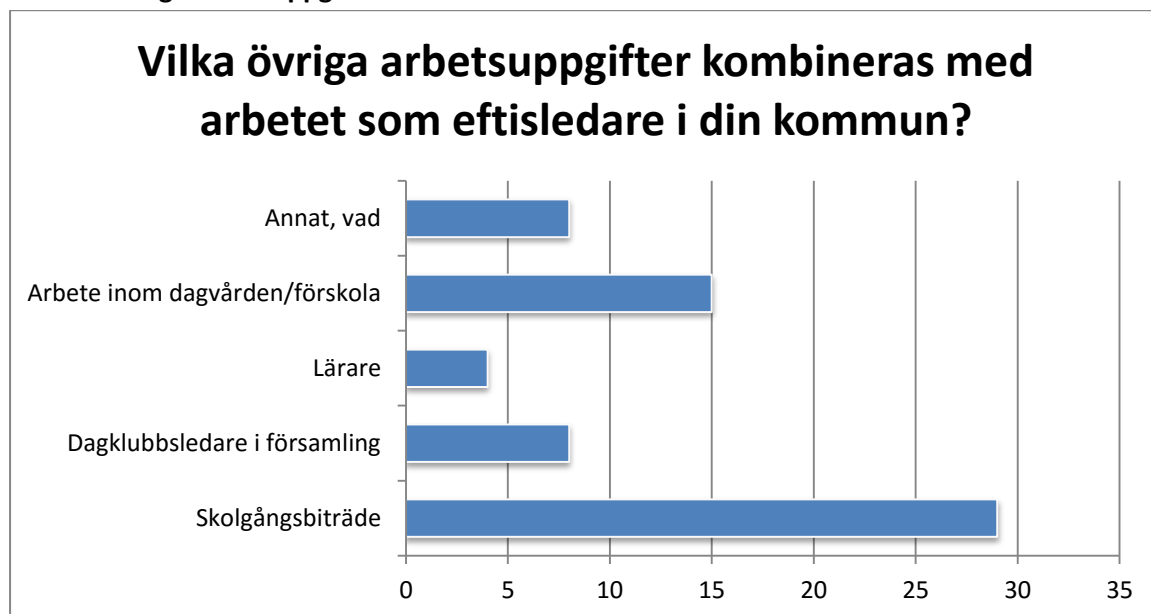
Arbetserfarenhet som eftisledare, oberoende av arbetsplats, visar en aning positivare siffror än erfarenheten på den nuvarande arbetsplatsen. Medan 54 personer hade arbetat mindre än 1 år på sin nuvarande arbetsplats, har 47 mindre än 1 års erfarenhet som eftisledare. Den största gruppen omfattar dem med relativt kort erfarenhet, 1-4 år, 62 personer (30%) av de som svarade tillhör denna grupp. 44 personer (21%) har arbetat mellan 5-8 år inom eftermiddagsverksamheten. 32 personer (15%) har jobbat som eftisledare i 8-12 år. Eftisledare med lång arbetserfarenhet är ganska få. Endast 13 personer (6%) uppger att de jobbat mellan 13 och 16 år inom branschen. 4 personer (2%) har varit anställda inom eftermiddagsverksamheten inom intervallet 16-20 år och 6 personer (3%) har arbetat inom eftermiddagsverksamheten i mera än 20 år. Eftersom fler personer (10 personer) varit anställda på sin nuvarande arbetsplats än jobbat som eftisledare mer än 20 år betyder det att de haft andra uppgifter tidigare. Två personer hade jobbat 25 år och två personer 30 år som eftisledare.

I jämförelse med Sydkustens tidigare kartläggningar av eftermiddagsverksamheten har medelvärdet för arbetserfarenheten som eftisledare stigit. 2004 hade en eftisledare genomsnittligt arbetat lite under 4 år som eftisledare. År 2011 hade medelvärdet stigit till närmare 5 år. År 2016 är medelvärdet nästan 6 år (5,9 år). Även andelen personer som jobbat mer än 13 år som eftisledare har stigit från 7% till 11% och andelen som jobbat under 5 år har sjunkit en aning, från 55% till 53%. En långsam men dock positiv utveckling visar att yrket som eftisledare blivit en aning mera stabilt och långvarigt.

4.3. Övriga arbeten i kombination med eftisledararbetet

I enkäten till de ansvariga i kommunerna frågade vi vilka andra uppgifter som kombineras med eftisledaryrket i kommunen. I de flesta kommuner kombineras eftisledararbetet med arbete som skolgångsbiträde eller arbete inom barnomsorgen. I några kommuner jobbar eftisledare också som lärare.

Bild 23: Övriga arbetsuppgifter i kombination med eftisledararbetet i kommunerna

I enkäten till ledarna frågades vilka andra arbetsuppgifter som ingår i det egna arbetet. Nästan hälften (47%) av de som deltog i kartläggningen jobbar som ansvarig eftisledare och nästan en tredjedel (30%) jobbar också som skolgångsbiträde. Bland de som kryssat i alternativet annat kan nämnas arbete som städare, allt-i-allo, familjekaféledare, klubbledare, gymnastiklärare, timlärare, företagare, kanslisekreterare, koordinator, ansvarig för sommarverksamheten, mm.

Bild 24: Övriga arbetsuppgifter som ingår i eftisledarnas arbete

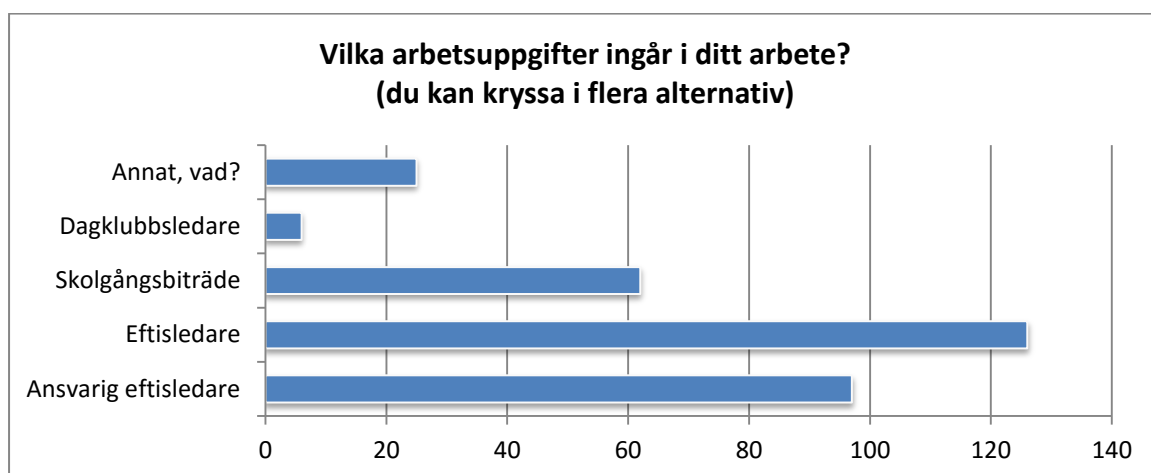
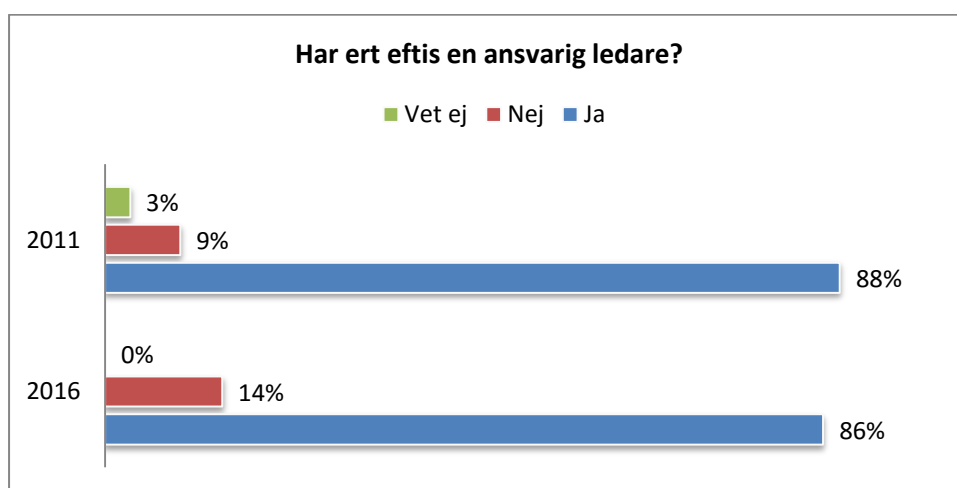

Bild 25: Andel eftisledare som uppger att deras eftis har en ansvarig ledare

5. Utbildning och behörighet

5.1. Utbildningsnivå

Behörig som ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten är den som

1) har avlagt för uppgiften lämplig högskoleexamen, examen på institutnivå, yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, yrkesexamen eller specialyrkesexamen och som har i samband med utbildningen inhämtad eller genom erfarenhet visad förmåga att arbeta som ledare i en barngrupp eller

2) har behörighet att meddela klassundervisning, förskoleundervisning, specialundervisning eller ämnesundervisning eller som elevhandledare.

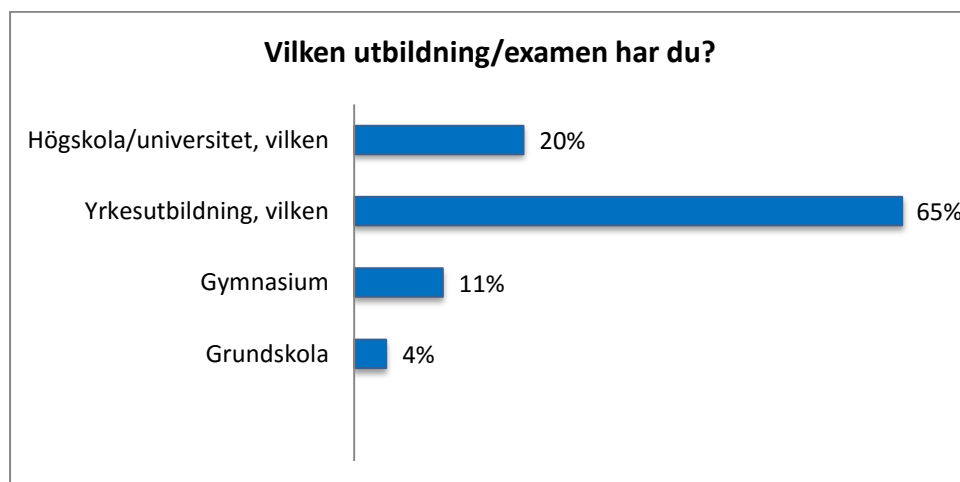
(Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet 115/2004)

Det finns många olika examina som ger behörighet för eftisledare och det finns idag flera vägar att skaffa sig formell behörighet. Man kan inte i någon grundutbildning direkt utbilda sig till just eftisledare men flera examina ger behörigheten (t.ex. närvårdare, barntädgårdslärare, socionom, m.fl.)

Yrkesutbildningen har också utvecklats på många sätt under de senaste åren. År 2010 slogs de fristående yrkesexamina för ledare för morgon- och eftermiddagsverksamhet och skolgångsbiträde ihop till yrkesexamen för ledare i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet. (Utbildningsstyrelsens föreskrift 63/011/2010). Detta var ett led i utvecklingen av två arbeten och yrken som har visat sig bli allt vanligare att kombinera och också skapar förutsättningar för heltidsarbete. Sedan 2011 finns det också en specialyrkesexamen för ledare i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet. Axxell i Raseborg startade en första förberedande utbildning för denna examen i januari 2015 och ca 10 vuxenstudenter kunde avlägga examen våren 2016. Samtliga studenter hade en lång erfarenhet av eftisledar- och/eller skolgångsbiträdesyrket och kunde genom utbildningen fördjupa och utveckla sina yrkeskunskaper och sitt ledarskap. En ny utbildning startar hösten 2016 på Axxell.

De flesta ledare, 65%, som deltog i kartläggningen har en yrkesutbildning på andra stadiet. En femtedel har en examen från yrkeshögskola eller högskola/universitet och 15% har gått enbart grundskola eller gymnasium. I kartläggningen 2011 var precis samma andel utbildade, medan andelen med enbart grundskola har sjunkit från 7% till 4%. Däremot har andelen ledare med enbart studentexamen ökat från 8% till 11%.

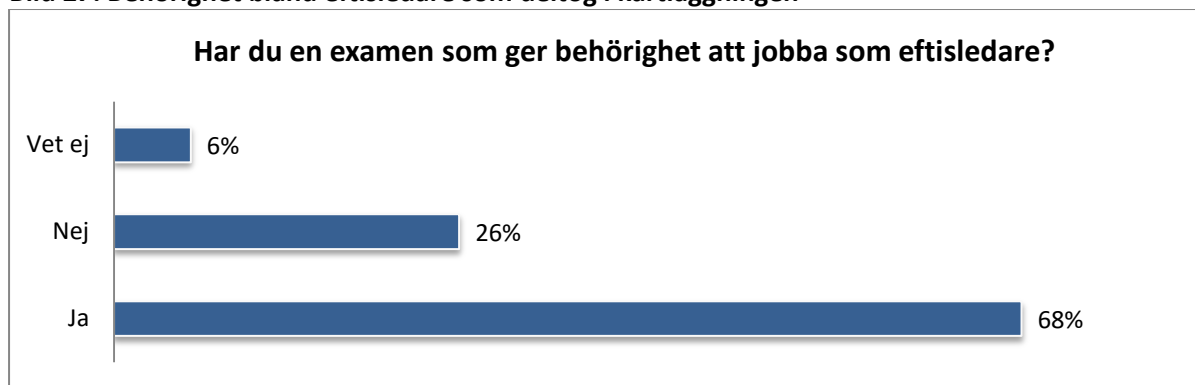
Bild 26: Utbildningsnivå bland eftisledare som deltog i kartläggningen

5.2. Behörighet

Ett av de viktigaste utvecklingsarbeten sedan lagen trädde i kraft 2004 har varit att få behöriga ledare till verksamheten. De nationella uppföljningarna har i motsats till denna utredning visat på en lite större behörighet bland de svenskspråkiga ledarna. Enligt den nationella uppföljningen 2015 är ca 72% av alla eftisledare i hela landet behöriga. Variationerna i olika delar av landet är dock mycket stora. Denna kartläggning visar dock att behörighetsnivån är lite lägre än i landet medeltal. 68 % av alla som deltog i denna kartläggning har en examen som ger behörighet, 26 % är inte behöriga och 6 % uppgav att de inte vet om de är behöriga. 8% av alla som svarade är obehöriga men studerar som bäst för blir behöriga. Om man räknar med att de som studerar blir behöriga inom en snar framtid skulle 76 % av ledarna vara behöriga.

Bild 27: Behörighet bland eftisledare som deltog i kartläggningen

Hela 14 % (29 personer) av eftisledarna som deltog i enkäten studerar för tillfället. Av dessa är 12 behöriga och studerar för att fördjupa eller förnya sin yrkeskompetens. 17 personer är obehöriga och av dessa studerar nästan alla (15 personer) till en examen som ger behörighet. Detta utgör 8 % av alla som svarade. Två personer studerar inom en annan bransch och en är abiturient. Som exempel kan nämnas utbildningar till barnledare, yrkesexamen samt specialyrkesexamen för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet, närvårdare och socionom. Av ledarna finns det också några som är obehöriga och studerar till en examen som inte kommer att ge behörighet. Ett tecken på att de som jobbar inom eftermiddagsverksamheten trivs med sitt arbete är att ingen av de behöriga söker sig till andra branscher genom att studera till en examen i en annan bransch. De behöriga har valt att fördjupa sina yrkeskunskaper genom att studera till barnledare, politices magister, socionom, dramapedagog, specialhandledare för barn och unga och yrkesexamen eller specialyrkesexamen för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

De kommunala ansvarspersonerna skulle i enkäten uppge antalet eftisledare i kommunen samt andelen behöriga av dessa. Enligt dessa uppgifter som vi fått in från samtliga tvåspråkiga kommuner är 69% av ledarna behöriga och 31% obehöriga. Stora variationer finns om man jämför enskilda kommuner och också regioner. I huvudstadsregionen finns flest ledare och största andelen obehöriga, endast 52% av ledarna är behöriga. Västra Nyland har den högsta andelen behöriga ledare med 83% behöriga.

Bild 28: Eftispersonalens behörighet per kommun enligt svar från kommunerna

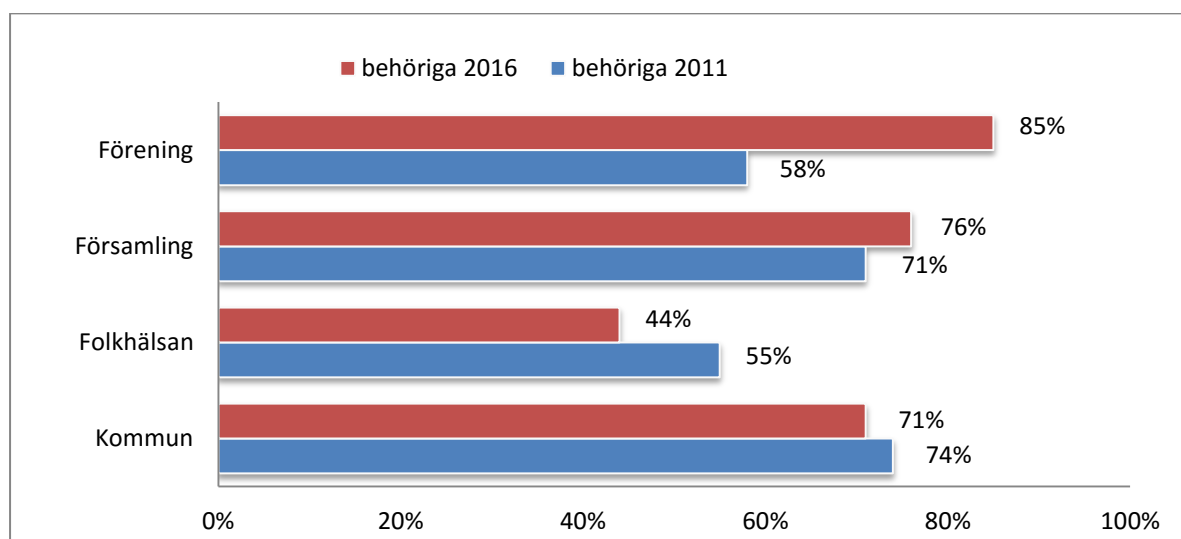
Region/Kommun	Antal ledare	Behöriga antal	Behöriga %	Obehöriga antal	Obehöriga %
Huvudstadsregionen					
Esbo	45	21	47%	24	53%
Grankulla	7	2	29%	5	71%
Helsingfors	71	39	55%	32	45%
Vanda	10	5	50%	5	50%
Sammanlagt	133	67	50%	66	50%
Västra Nyland					
Hangö	5	5	100%	0	0%
Hyvinge	1	1	100%	0	0%
Ingå	10	8	80%	2	20%
Kyrkslätt	16	10	63%	6	38%
Lojo	2	2	100%	0	0%
Raseborg	32	28	88%	4	13%

Sjundeå	2	2	100%	0	0%
Vichtis	1	1	100%	0	0%
Sammanlagt	69	57	83%	12	17%
Östra Nyland					
Borgå	37	28	76%	9	24%
Kervo	1	1	100%	0	0%
Lappträsk	3	3	100%	0	0%
Lovisa	16	10	63%	6	38%
Nurmijärvi	1	1	100%	0	0%
Sibbo	26	20	77%	6	23%
Tusby	2	2	100%	0	0%
Sammanlagt	86	65	76%	21	24%
Åboland					
Kimitoön	8	8	100%	0	0%
Pargas	17	12	71%	5	29%
Åbo	18	14	78%	4	22%
Sammanlagt	43	34	79%	9	21%
Österbotten					
Jakbostad	26	16	62%	10	38%
Karleby	16	13	81%	3	19%
Kaskö	1	1	100%	0	0%
Korsholm	32	20	63%	12	38%
Korsnäs	6	5	83%	1	17%
Kristinestad	10	8	80%	2	20%
Kronoby	6	3	50%	3	50%
Larsmo	12	5	42%	7	58%
Malax	9	4	44%	5	56%
Nykarleby	22	13	59%	9	41%
Närpes	7	6	86%	1	14%
Pedersöre	19	19	100%	0	0%
Vasa	30	27	90%	3	10%
Vörå	6	4	67%	2	33%
sammanlagt	202	144	71%	58	29%
Övriga Finland					
Björneborg	5	3	60%	2	40%
Lahtis	1	1	100%	0	0%
Kotka	1	1	100%	0	0%
Tammerfors	4	2	50%	2	50%
Uleåborg	4	3	75%	1	25%
Varkaus	1	1	100%	0	0%
Sammanlagt	16	11	69%	5	31%
Svenskfinland totalt	549	378	69%	171	31%

Vid en jämförelse av behörigheten mellan serviceproducenterna är variationerna ganska stora. Bland de som deltog i kartläggningen har eftisledare anställda av föreningarna för tillfället den högsta behörigheten med 85 % behöriga. Jämfört med kartläggningen för fem år sedan är skillnaden stor, då endast 58% av föreningarnas eftisledare var behöriga. Inom Folkhälsan är endast 44 % behöriga och andelen har dessutom minskat med 10% från år 2011. Även bland de kommunalt anställda eftisledarna har andelen behöriga sjunkit en aning, från 74% år 2011 till 71% idag. I kartläggningen år 2011 var de kommunalt anställda de mest behöriga. Behörigheten bland församlingarnas eftisledare har stigit från 71 till 76%.

Folkhälsan är den största arbetsgivaren för eftisledare i huvudstadsregionen. Den låga behörigheten i huvudstadsregionen kan förklaras med detta och att det i huvudstadsregionen också är svårast att få behöriga ledare.

Bild 29: Behörighet bland ledarna som svarat på enkäten, enligt arbetsgivare 2011 och 2016

5.3. Fortbildning

För att skapa en kvalitativ verksamhet med motiverad och yrkeskunnig personal krävs en kontinuerlig och ständig fortbildning av ledarna. I denna kartläggning har vi undersökt hur ledarna deltar i fortbildning och kurser, samt om de är intresserade av fortbildning och i så fall inom vilka ämnen och områden. Vi ville också få svar på om eftisledare får information om kurser och fortbildningar som redan ordnas eftersom det finns ett rätt stort utbud för ledarna.

Vid en jämförelse av svaren från 2011 kan man konstatera att en mycket högre andel av eftisledaren idag tycker att det ordnas tillräckligt med kurser och fortbildning för eftisledare än för fem år sedan. Detta tyder på att utbudet av kurser har ökat. Idag anser 77 % av ledarna att det ordnas tillräckligt med kurser för eftisledare medan andelen för fem år sedan var 61%. Största delen (88%) av ledarna tycker också att de fått information om kurser och fortbildning och denna siffra är nästan exakt densamma som föregående kartläggning (87%). Att en del av ledarna (13%) inte får information kan bero på olika orsaker, att markandsföringen av kurser inte är tillräckligt bra, att informationen som kommer till eftiset inte når alla i personalen eller att personen i fråga inte är intresserad.

Bild 30a: Ordnas det tillräckligt med kurser för eftisledare?

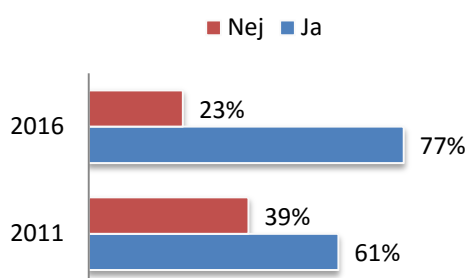
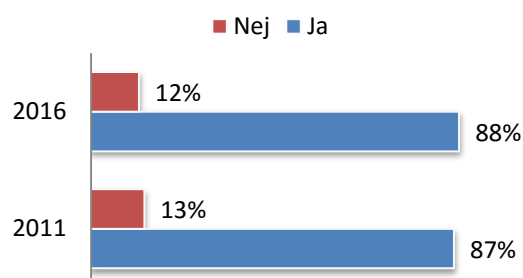
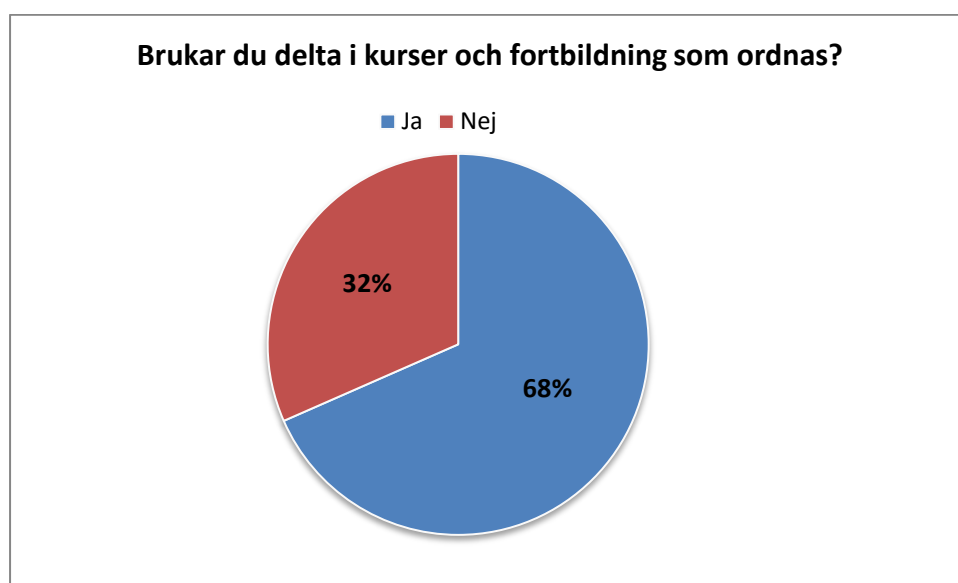

Bild 30b: Har du fått information om kurser för eftisledare?

På frågan om man brukar delta i kurser och fortbildning som ordnas svarar 68% ja och 32% nej. Orsaken till att man inte brukar delta varierar, men den vanligaste orsaken är att det är svårt att ordna jobbet så att man kan gå, att det är svårt att få vikarier, tidsbrist, att det är för lång väg och att det inte funnits ämnen som intresserar.

Bild 31. Eftisledares benägenhet att delta i kurser och fortbildning

Det fanns många olika ämnen som ledarna önskar kurser och fortbildning i. Det klart största intresset finns kring ämnen som handlar om pedagogiska handledningsfrågor och barns psykiska välmående så som konflikthantering, mobbning, gruppdynamik, kriser, osv. Också kurser i hur man handleder barn med särskilda behov samt speciellt aggressiva och krävande barn nämns lika ofta som tema. För övrigt nämns praktiska ämnen. Teman kring pyssel och hantverk är populärast, tätt följd av motion och rörelse, lek, musik och skapande samt övriga praktiska teman som t.ex. hälsosamma mellanmål och första hjälp. Många påtalade också behovet av mera fördjupade kunskaper om och insikter i samarbetet och bemötandet av föräldrar. Övriga exempel på teman var bl.a. organisering av stor grupp, nya idéer om vad man kan göra i en grupp där alla kommer och hämtas olika tider och hur kan man ordna en stressfriare miljö för barnen. Några önskade fortbildning i administrativa och juridiska frågor (eftisledarnas rättigheter och skyldigheter, eftislagen, eftisgrunderna. o.s.v.) samt ledarskap. I de fria svaren framkommer tydligt att många upplever

att det är väldigt viktigt att alla har möjlighet att delta i fortbildning för att utvecklas i arbetet och föra att hitta motivation och inspiration samt att öka förståelsen och ge verktyg för att bygga upp fungerande strukturer.

6. Verksamheten i gruppen

6.1. Verksamhetsutrymmen

Enligt lagen om grundläggande utbildning (§48d) har barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet rätt till en trygg miljö i verksamheten. Verksamheten kan ordnas i skolans utrymmen eller i andra miljöer eller lokaler som är lämpliga. Kommunen ska se till att lokalerna och utrustningen är trygga. Verksamhetsmiljön ska stöda de mål som uppställts för verksamheten (Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten, UBS 2011). Enligt denna kartläggning verkar 66% av eftisledarna i skolans utrymmen och 34% i utrymmen utanför skolan. År 2011 var andelen jämnt 50% utanför skolan och 50% i skolans utrymmen. Om man räknar andelen enligt de 128 eftisar som deltog verkar 88 (69%) i skolans utrymmen och 40 (31%) utanför skolans utrymmen. I kartläggningen 2011 fungerade 54% av eftisarna i skolan och 46% utanför skolan. Det har alltså blivit betydligt vanligare att eftisar fungerar i skolans fastighet.

Bild 32. I vilket utrymme fungerar ert eftis?

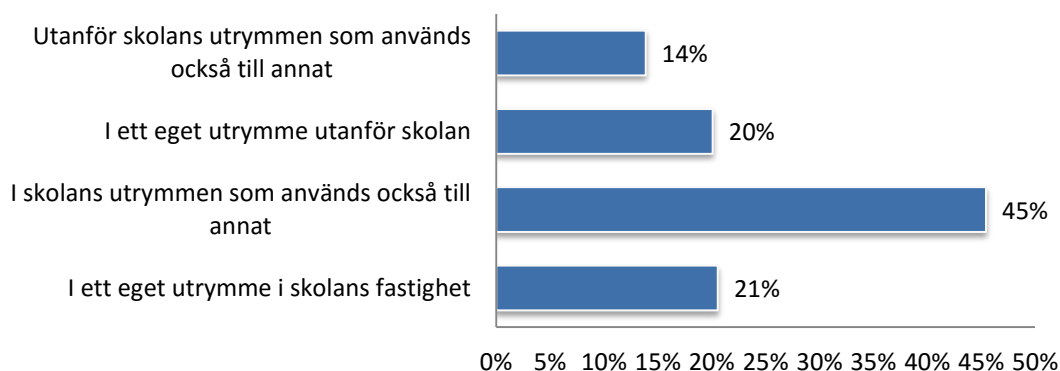
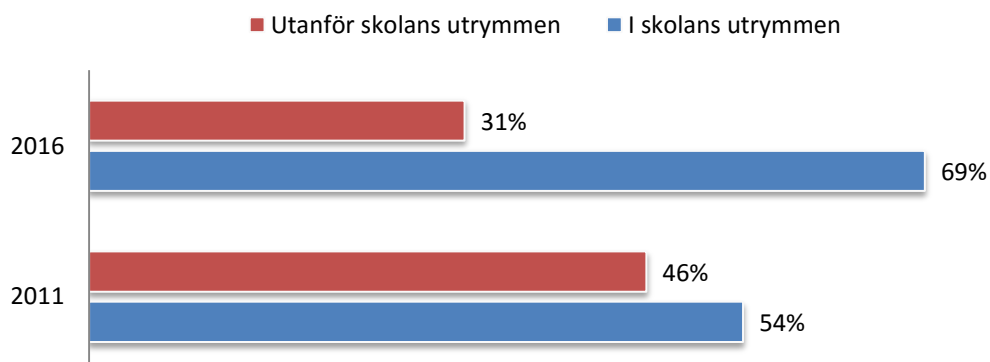
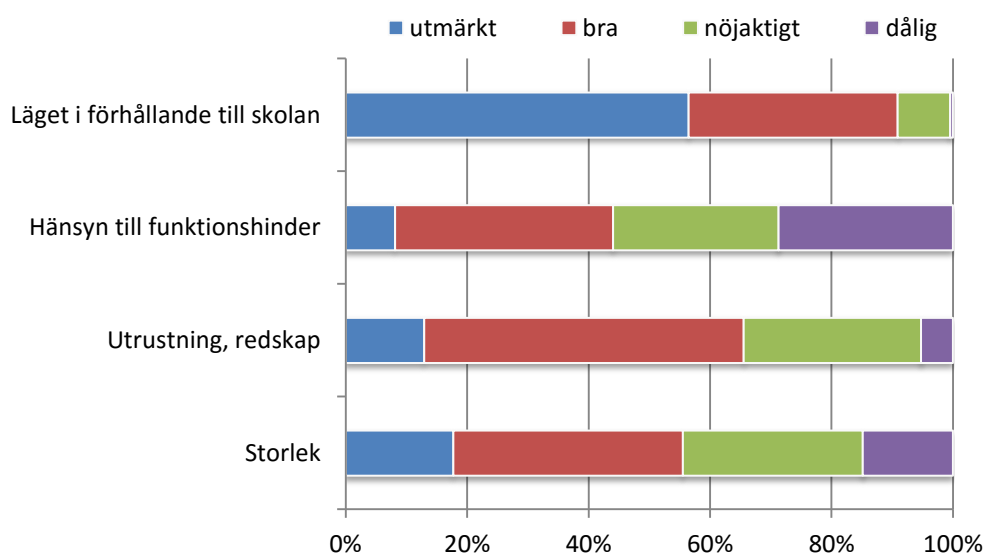

Bild 33: Eftisarnas verksamhetsutrymme 2011 och 2016

Vid en jämförelse av vem som upprätthåller eftiset kan vi konstatera att kommunala, Folkhälsans och föreningarnas eftisar i de allra flesta fall verkar i skolans utrymmen, medan församlingarna alltid verkar i utrymmen utanför skolan. Inget av de församlingars eftisar som deltagit i kartläggningen finns i skolans fastighet. Av de eftisar som deltog har 35% helt egna utrymmen som inte används för annat än eftisverksamhet. Övriga eftisar har utrymmen som används också för annat.

Bild 34: Bedöm utrymmet med tanke på följande faktorer

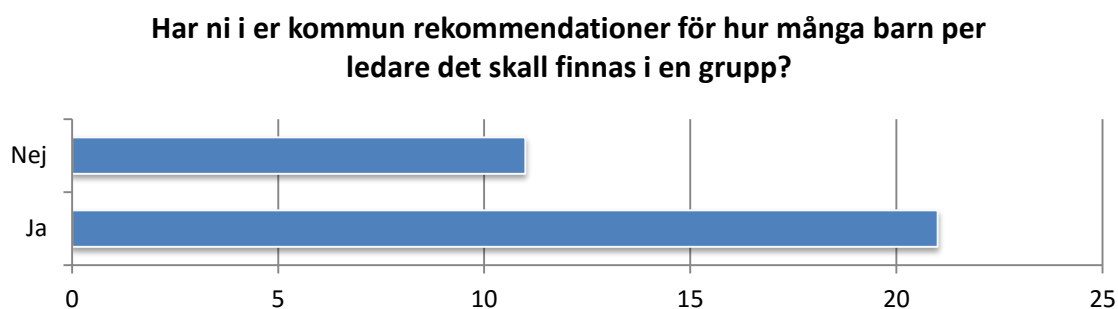
Ledarna fick också bedöma utrymmet i förhållande till olika faktorer så som storlek, utrustning, hänsyn till funktionshinder och läget i förhållande till skolan. De flesta tycker att läget är utmärkt eller bra i förhållande till skolan. Många är dock missnöjda med utrymmets storlek eftersom ca 45% anser att storleken är nöjaktigt eller dåligt. Eftisutrymmena är ännu rätt så outvecklade för barn med funktionshinder. Vi vet dock inte på basen av denna kartläggning hur många barn med funktionshinder det i verkligheten går i eftisarna, hur det faktiska behovet ser ut.

6.2. Personaldimensionering och gruppstorlek

Enligt lagen om grundläggande utbildning skall det med beaktande av hur verksamheten är ordnad, finnas ett tillräckligt antal yrkeskunniga ledare. I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten finns heller inga exakta regler eller föreskrifter om antalet ledare per barn. Det finns inte heller föreskrifter eller regler för gruppstorlek i verksamheten. I grunderna nämns att kommunerna i sin verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamheten ska ta upp också personalresurser och – struktur samt gruppstorlek. Detta har diskuterats mycket. Från fältet har det efterlysts rekommendationer och regleringar för gruppstorlek och personaldimensionering. Många kommuner och producenter av verksamheten har gjort egna rekommendationer gällande hur många barn per ledare ett eftis bör ha. Trycket på verksamheten har dock ökat och både antalet och andelen barn som går i eftis har på många håll stigit år för år. Detta har lett till att också antalet barn per ledare har stigit både i praktiken och i form av rekommendationer.

Vi frågade kommunerna om de har rekommendationer för hur många barn per ledare det skall finnas i ett eftis. Två tredjedelar (66%) av kommunerna har rekommendationer, dessa rekommendationer varierar mellan 10 till 16 barn per ledare. De flesta har i dagens läge 15 barn/ledare.

Bild 33: Andel kommuner med rekommendationer för hur många barn per ledare det ska finnas i en grupp

Vid en jämförelse av kartläggningarna år 2011 och 2016 kan man konstatera att antalet barn per ledare har stigit från 9,8 till 10,4 i hela Svenskfinland. Om vi jämför de olika upprätthållarna med varandra så har Folkhälsan det hösta antalet barn per ledare medan kommunen som arbetsgivare har det lägsta. Så var situationen också 2011 och hos alla serviceproducenter har antalet barn per ledare ökat med i medeltal dryga 1 barn. Variationerna är dock stora mellan de olika eftisarna och detta är ett medeltal som är uträknat från alla eftisar som deltagit i kartläggningen.

Bild 34: Antalet barn per ledare enligt upprätthållare 2011 och 2016

Arbetsgivare / upprätthållare	Barn/ ledare 2011	Barn/ledare 2016
Kommun	8	9,1
Folkhälsan	10,2	11,3
Församling	8,7	9,9
Förening eller organisation	9,8	10,4
Medeltal hela Svenskfinland	8,9	10,2

Bild 34: Antalet anställda per eftis

Antal anställda	Antal eftis 2011	Andel 2011	Antal eftis 2016	Andel 2016
1 ledare	38	29%	20	16%
2 ledare	36	27%	44	34%
3 ledare	29	22%	31	24%
4 ledare	17	13%	16	13%
5 ledare	4	3%	6	5%
6 ledare	2	2%	3	2%
7 ledare	3	2%	0	0%
8 ledare	1	1%	3	2%
9 ledare	3	2%	4	3%
10 ledare	0	0%	1	1%
	133		128	

Enligt kartläggningen 2011 hade den största andelen eftisar endast en ledare. Sedan dess har andelen små eftisar med en ledare minskat och andelen eftisar med två eller tre ledare är nu klart den största gruppen och utgör över hälften av eftisarna (54% tillsammans).

De flesta (77%) är nöjda med antalet barn per ledare och anser det vara tillräckligt. 23% anser att det behövs flera ledare. 82% Av de kommunalt anställda eftisledarna, 81% av församlingarnas, 72% av Folkhälsans och 70% av föreningarnas eftisledare anser att det finns tillräckligt med ledare i förhållande till antalet barn.

Genomsnittet av barn per ledare ligger betydligt under de rekommendationer som kommunerna har satt upp, men vi ska komma ihåg att detta är ett genomsnitt och att det finns många enskilda eftisar där det jobbar en eller två ledare med en stort antal barn. I barngruppen kan också finnas barn med särskilda behov som påverkar ledarnas uppfattning. Detta framkommer också i de motiveringar och öppna svar som ledarna gav i samband med denna fråga.

Bild 35: Uppfattning om antalet barn per ledare är tillräckligt

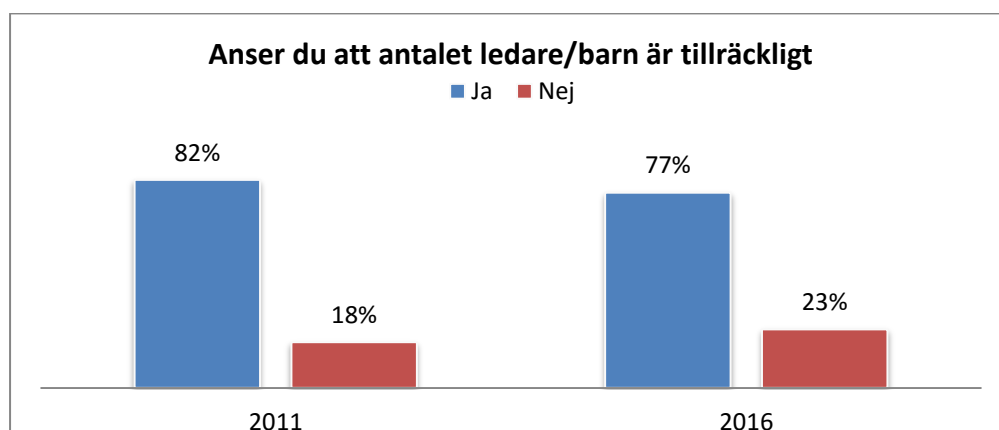
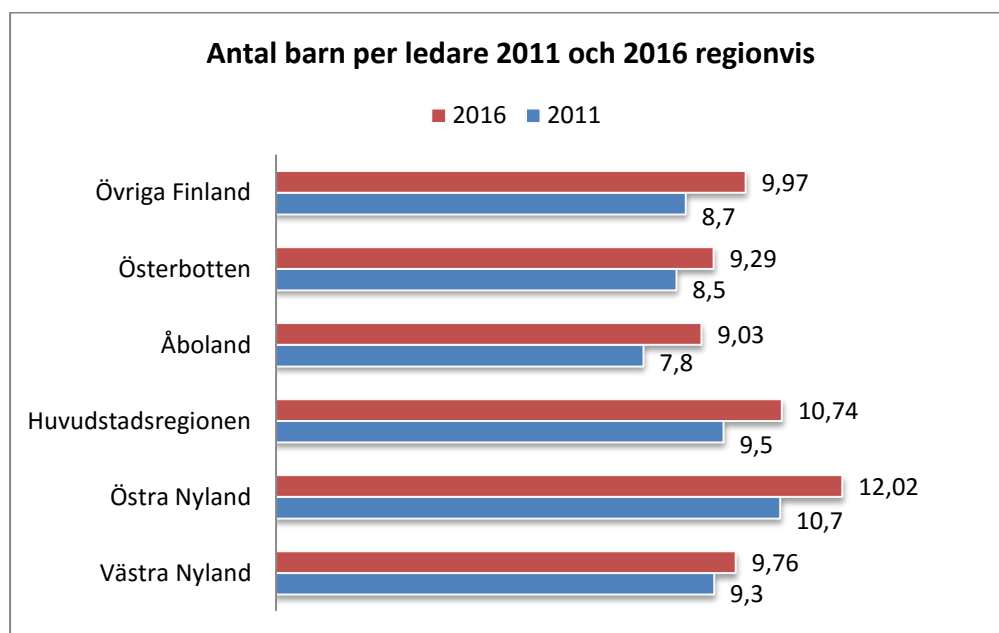

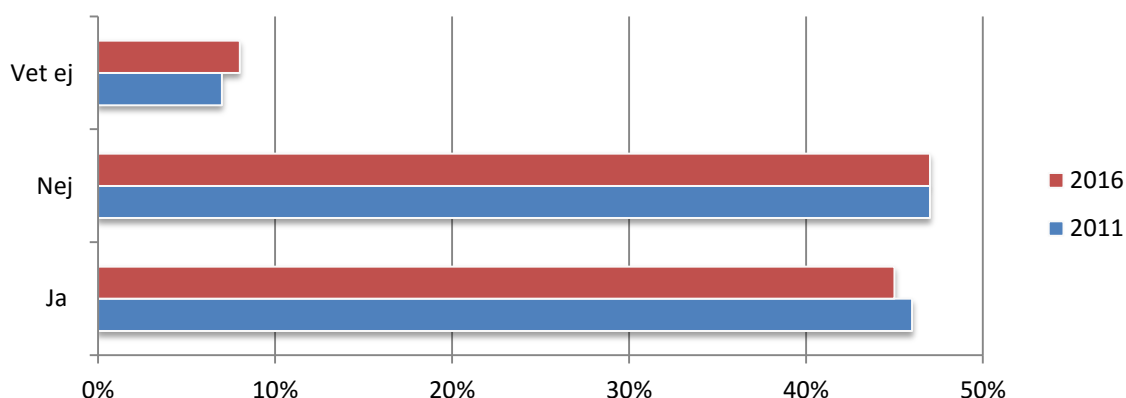
Bild 36: Antal barn per ledare i medeltal 2011 och 2016 enligt region

Barn i behov av särskilt stöd i gruppen

En av de frågor som inom eftisverksamheten väckt mest diskussion har varit barn i behov av särskilt stöd. Ledarna upplever att de varken har kunskaper eller resurser att ge dessa barn det stöd de behöver. De upplever att informationen om barnen är liten eller obefintlig. Brister och oklarheter i samarbetet mellan skolan och eftis samt tystnadsplikten gällande dessa frågor behandlas ofta på träffar och kurser för eftisledare. Vi har i denna kartläggning enbart frågat om det finns barn med särskilda behov på eftiset, utan att närmare granska denna fråga. I de nya grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten, som togs i bruk 1.8.2011 har man tydligare beskrivit hur man i verksamheten ska stöda och beakta barn i behov av särskilt stöd samt samarbetet med hemmet och skolan.

Bild 37: Har ni på ert eftis barn i behov av särskilt stöd?

Knappa hälften (45%) av eftisledarna svarar ett det i deras eftis finns barn med beslut om särskilt stöd och lite fler (47%) svarar att det inte finns sådana barn. Dessa siffror är nästan exakt de samma som i kartläggningen 2011. En del av ledarna (8%) känner inte till om det finns sådana barn. Det kan kanske förklaras med att de är nyanställda, jobbar som hjälpledare eller att eftiset inte får sådan information om barnen. Sammanlagt finns det i kommunerna ca 141 barn (ca 4%) med beslut om särskilt stöd. Oftast finns det bara 1-2 sådana barn per eftis, men i några fall fanns det dock fler. Det finns också några eftisar i Svenskfinland som enbart har barn med beslut om särskilt stöd.

6.3. Verksamhetens planering och innehåll

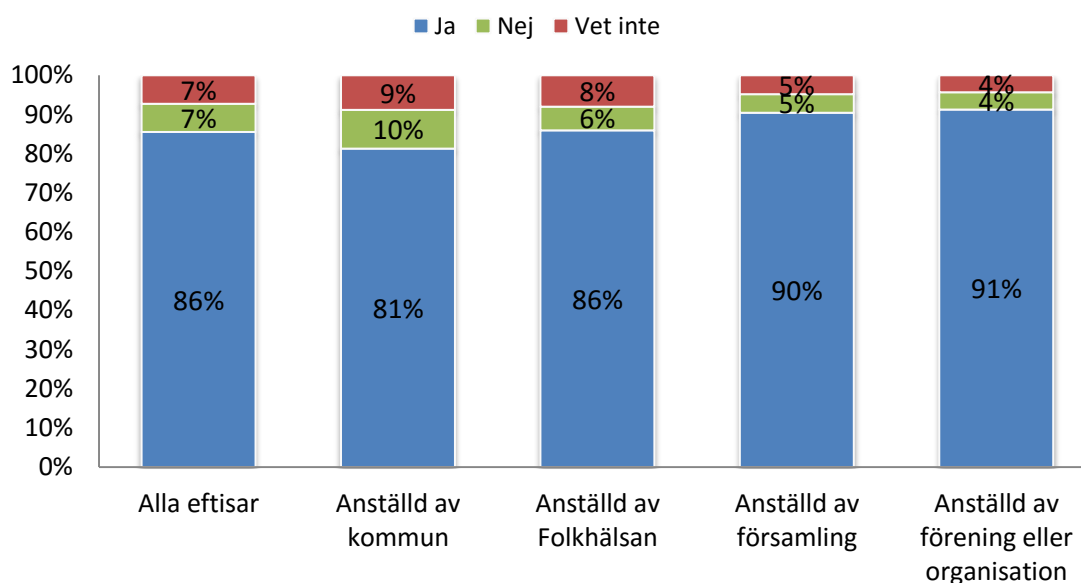
I denna kartläggning ville vi också undersöka hur eftisledarna uppfattar det dagliga arbetet och hur vissa delar av målen i lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten uppfylls.

I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten står att innehållet i verksamheten ska bidra till att målen som fastställs i grunderna och i kommunens verksamhetsplan uppnås. Den som ordnar verksamheten och den som genomför verksamheten ansvarar för planeringen av innehållet och genomförandet på varje eftis. Största delen av de svenskspråkiga eftisarna har en skriftlig verksamhetsplan. 86% av ledarna har svarat att det har en sådan medan 7% svarat att de inte har och 7% inte vet om de har en skriftlig verksamhetsplan. Skillnaderna mellan serviceproducenterna är mycket små, men det är lite vanligare att ha en skriftlig verksamhetsplan på ett eftis som drivs av föreningar och organisationer än i ett kommunalt eftis. Den höga andelen eftisledare som inte vet kan delvis bero på att en del av de som deltog i enkäten är anställda för en kort tid och kanske inte känner till hur eftiset

fungerar. Det är viktigt att alltid introducera både vikarier och nyanställda i verksamheten, för vilken verksamhetsplanen säkert är ett av de viktigaste dokumenten.

Bild 38: Förekomst av verksamhetsplan enligt arbetsgivare

Fråga: Har ert eftis en verksamhetsplan?

Verksamheten i gruppen är alltid eller ofta planerad enligt nästan 90% av eftisledarna som svarat på enkäten. 12% anser att verksamheten planeras ibland. 1 person har svarat att verksamheten aldrig är planerad. Här har skett en anmärkningsvärd utveckling i positiv riktning från kartläggningen 2011 då hela 26% ansåg att verksamheten endast ibland var planerad och 27% ansåg att verksamheten alltid är planerad.

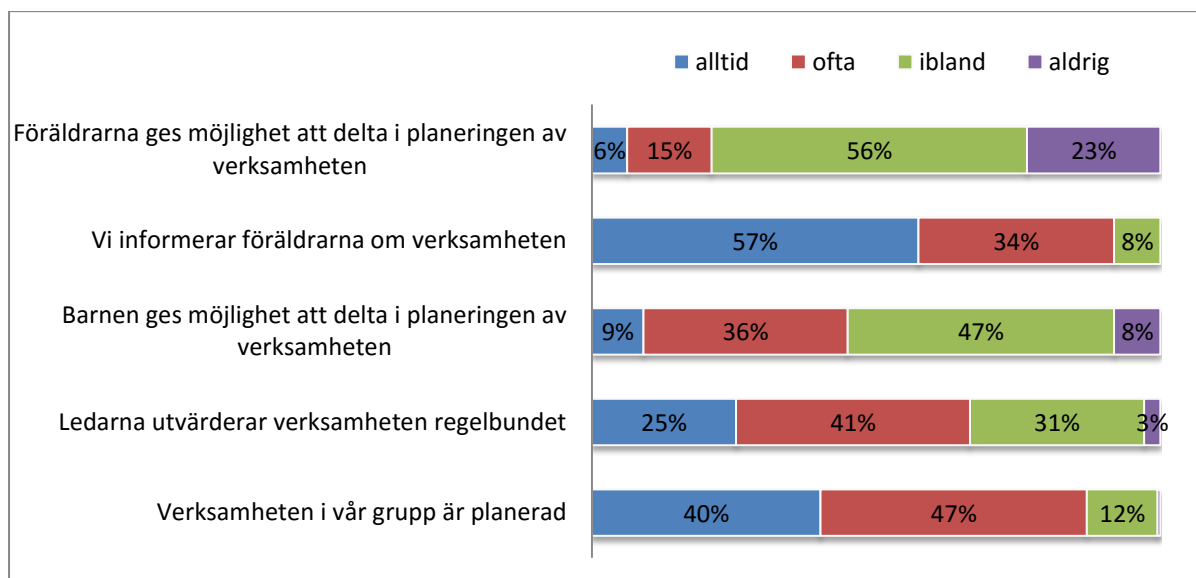
Att utvärdera verksamheten har också blivit vanligare än tidigare. Idag utvärderar 25% alltid verksamheten och 41% ofta, medan 31% gör det ibland och 3% aldrig. År 2011 utvärderade 7% aldrig verksamheten och 36% ibland, medan 40% utvärderade verksamheten ofta och 17% alltid.

Enligt både lagen och grunderna ska barnens ges möjlighet att delta i planeringen av verksamheten och deras behov och önskemål ska beaktas när verksamheten planeras. Resultaten visar dock att barnens möjlighet att delta i planeringen inte är så bra. 9% av ledarna anser att barnen alltid ges möjlighet att delta och 36% att de ofta kan delta i planeringen. 47% ger barnen möjlighet att delta ibland och 8% ger barnen aldrig möjlighet att delta i verksamhetens planering. Inom detta område har det inte heller skett någon märkbar utveckling från tidigare kartläggning. Då var siffrorna nästan exakt de samma som idag.

Även föräldrarnas delaktighet i planeringen är inskrivna i grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Ledarnas uppfattning om föräldrarnas möjlighet att delta i planeringen visar att nästan en fjärdedel anser att föräldrarna aldrig ges möjlighet att delta i planeringen och 56% ibland. 15% anser att föräldrarna ofta ges möjlighet och 6% att de alltid ges möjlighet att delta i planeringen. Däremot anser största delen av ledarna att de informerar föräldrarna bra, hela 57% anser att de alltid informerar föräldrarna och 34% att de ofta gör det. 8% gör det ibland och det finns ingen som aldrig informerar föräldrarna om verksamheten. Det kan vara svårt för ledarna att få föräldrarna

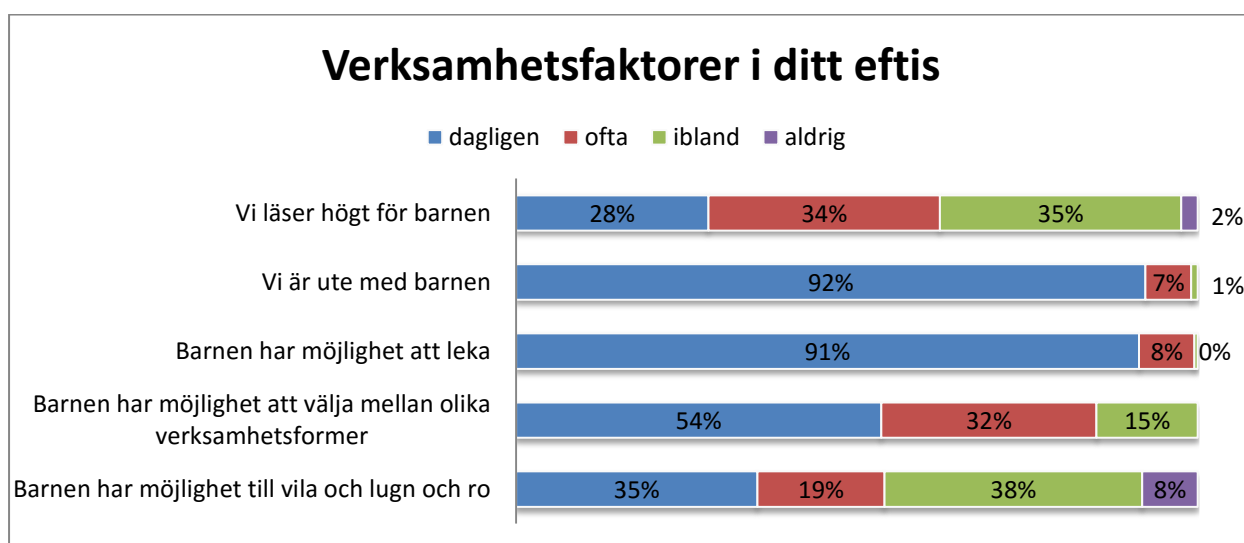
engagerade och att veta hur de kan känna sig delaktiga. Det viktiga är att de ges möjlighet och här spelar också samarbetet med skolan en viktig roll.

Bild 39: Ledarnas uppfattning om planering och utvärdering av verksamheten i gruppen

I kartläggningen ville vi också undersöka hur ledarna uppfattar olika målfaktorer som är kopplade till själva innehållet i verksamheten och baserar sig på vad som står i grunderna. En högklassig verksamhet ska ur barnens synvinkel utgöra en harmonisk helhet som stärker deras delaktighet och gemenskap. Verksamheten ska erbjuda socialt samspel som stödjer barnens uppväxt och utveckling, upplevelser av glädje, avkoppling, estetiska upplevelser och möjligheter att utveckla olika färdigheter. När man väljer innehåll ska lek, skapande verksamhet och positiva upplevelser betonas. Att röra på sig och vara ute samt koppla av och vila är viktigt i verksamheten. Ett mångsidigt innehållsutbud stärker också barnens kulturella identitet.

Bild 40: Ledarnas uppfattning om vissa målområden i verksamheten

Läsning

Eftersom läsning och språkstimulans är en viktig del av barnens språkutveckling och inläring ville vi veta hur eftisarna tar in högläsningen i sin verksamhet. Denna fråga har vi inte ställt i de tidigare kartläggningarna. Enligt resultatet läser över hälften (62%) dagligen eller ofta. 28% läser dagligen och 34% ofta. 35% av ledarna svarar att de läser ibland och 2% läser aldrig högt för barnen.

Utevistelse

Ett av de klart positivaste resultaten i kartläggningen handlar om utevistelsen på eftis. De allra flesta är ute med barnen varje dag (9%) eller ofta (7%). Endast 2 personer hade svarat att de ibland är ute med barnen. Det finns ingen som aldrig är ute med barnen.

Barnens möjlighet att leka

Även barnens möjlighet att leka på eftis är väldigt stor. 91% av eftisledarna svarar att barnen har möjlighet att leka varje dag. 8% svarar att barnen ofta har möjlighet till lek och 1 person har svarat ibland. Resultatet är kanske inte i sig överraskande eftersom eftisverksamheten ganska långt går ut på att ge barnen möjligheter att leka. När innehållet väljs ska lek, skapande verksamhet och positiva upplevelser få särskild uppmärksamhet.

Barnens möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer

I grunderna kan vi läsa att vid planeringen ska beaktas att verksamheten är mångsidig och att det finns möjligheter till differentiering och arbete i smågrupper. 54% av ledarna svarade att barnen dagligen har möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer, 32% ofta och 15% ibland.

Barnens möjlighet till vila och lugn och ro

Enligt både lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten skall barnen ges möjlighet till vila och lugn och ro och verksamheten ska ske i en trygg och lugn miljö. Enligt eftisledarna uppfylls detta mål inte så bra eftersom endast en tredjedel anser att barnen dagligen har möjlighet till detta. 8% svarar att barnen aldrig har möjlighet till vila och lugn och ro. I jämförelse med kartläggningen år 2011 har det inte skett någon märkbar förändring. Siffrorna är ungefär de samma. En viss förbättring kan eventuellt skönjas. Då var andelen som svarade att barnen aldrig får möjlighet till vila och lugn och ro 11% och dagligen svarades av 33%. Detta har diskuterats mycket och det råder en allmän uppfattning om att det blivit stökigare på eftis. Motsvarande resultat har också de nationella uppföljningarna visat. Vi kan också utgående från materialet konstatera att det finns ett klart samband mellan stora grupper/flera anställda och sämre möjligheter till lugna stunder. Eftersom resultatet också visar att grupperna blivit lite större kan detta också ha ett samband.

6.4. Eftisledarens yrkesroll och trivsel i arbetet

Uppskattning i arbetet

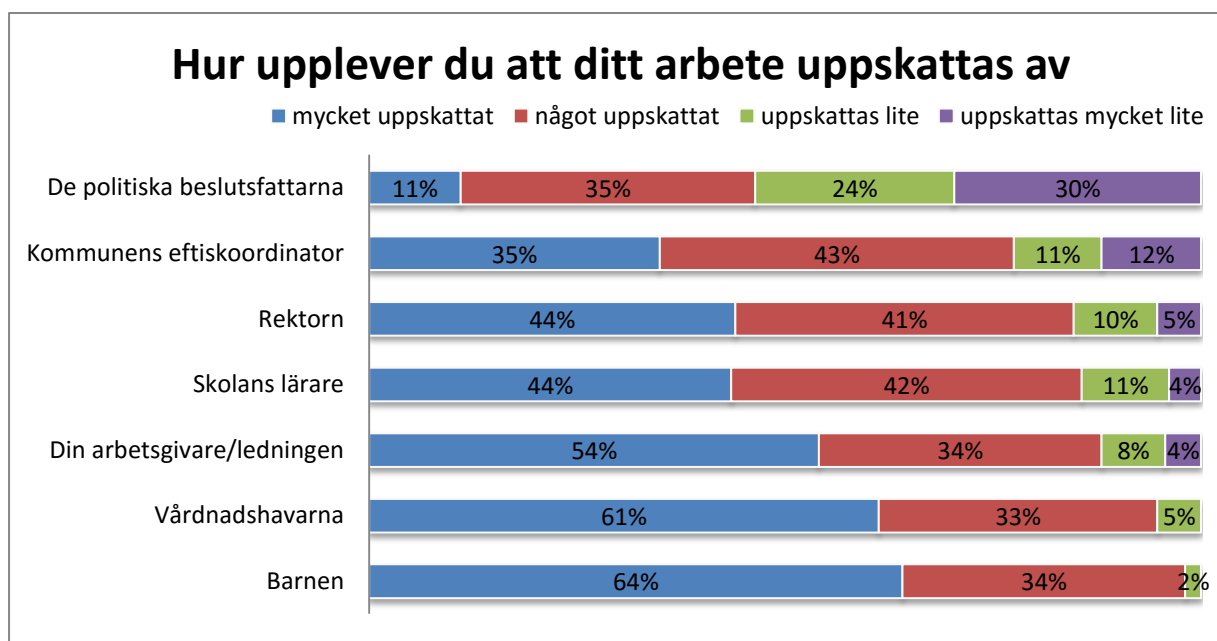
Många undersökningar visar på betydelsen av uppskattning i arbetet, särskilt den som ges av chefer eller ledningen är viktig. I den här utredningen kan vi se att ledarna upplever en rätt så stor uppskattningen från den egna arbetsgivaren. 54% känner sig mycket uppskattade och 34% något uppskattade av ledningen. 12% av de som svarade upplever däremot en liten eller väldigt liten uppskattning av den egna arbetsgivaren. Den klart största uppskattningen i arbetet upplever eftisledarna att de får av barnen och föräldrarna. Hela 64% upplever att de uppskattas mycket och 34% att de uppskattas något av

barnen. Även föräldrarnas uppskattning upplevdes som stor. 61% upplever att de är mycket uppskattade och 33% något uppskattade av vårdnadshavarna. Den minsta uppskattningen upplever ledarna att de får av politikerna. I genomsnitt är det 54% som upplever att de får lite eller väldigt lite uppskattning av politikerna. Jämfört med tidigare kartläggning upplever man dock en lite större uppskattning nu än år 2011 av politikerna. Då var det 68% av ledarna som upplevde liten eller ingen uppskattning alls av politiker.

Anmärkningsvärt är också att upplevelsen av uppskattningen från rektorn har blivit bättre jämfört med tidigare. Ungefär samma andel upplever en stor uppskattning medan andelen som upplever liten uppskattning har minskat jämfört med år 2011. Det tyder på att variationerna har minskat och att kontakten till rektorn och skolan i genomsnitt blivit bättre än tidigare. Mycket kan också bero på att fler eftisar idag finns i skolans utrymmen och den naturliga kontakten med skolan och rektor därmed har ökat. Uppskattningen från lärarna upplevs på nästan exakt samma sätt som från rektorn. Här kan vi se samma trend, med en förbättrad upplevelse av uppskattning jämfört med år 2011.

Överraskande många upplever uppskattningen från kommunens eftiskoordinator som mycket dålig. Denna andel har dock minskat jämfört med kartläggningen år 2011. 23% upplever att uppskattningen från koordinatören är liten eller mycket liten, år 2011 var andelen 31%. På basen av de kommentarerna till denna fråga kan man tolka att ledarna inte alltid känner till att det finns en person i kommunen som ansvarar för verksamheten eller vem denna person är. Speciellt om eftiset upprätthålls av en annan serviceproducent än kommunen är kontakten till den egna organisationens förman naturligare. Positivt är dock att 78% upplever mycket eller någon uppskattning av eftiskoordinatören.

Bild 41: Ledarnas uppfattning om uppskattning i arbetet

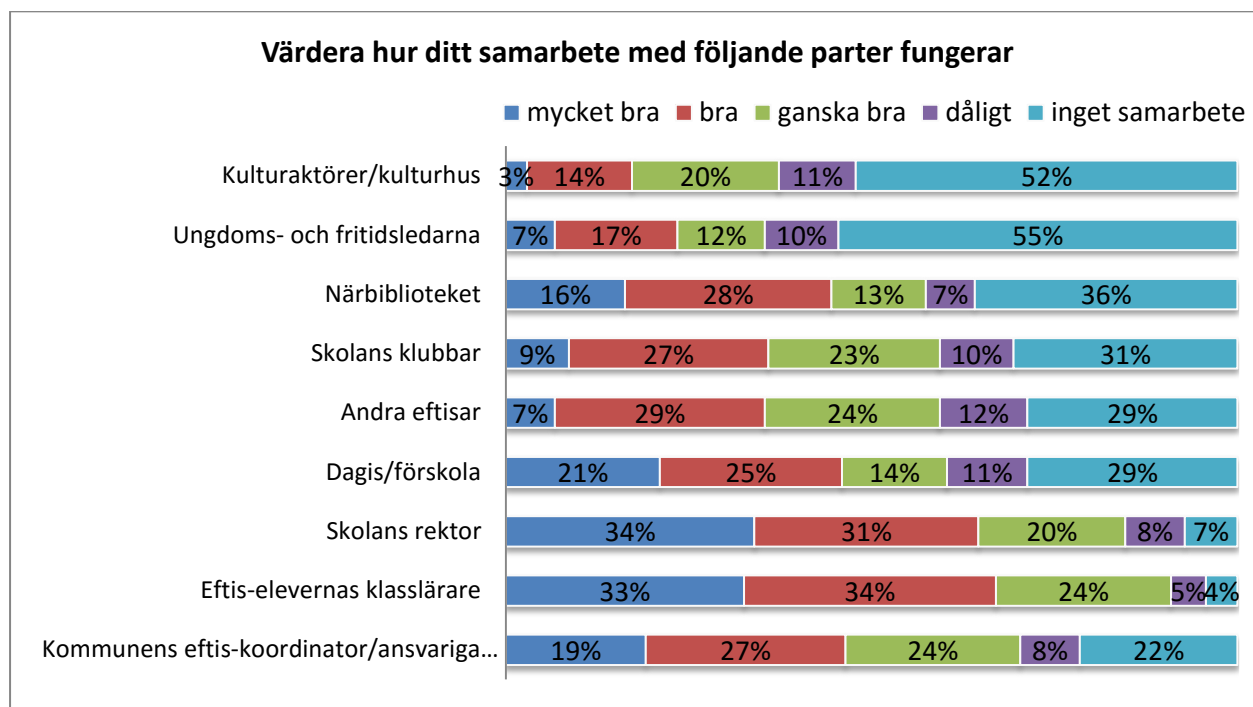

Samarbete

Ett av syftena med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostrande arbetet. Samarbetet mellan hemmen, skolan och eftiset skall enligt grunderna utgöra en naturlig del av verksamheten. Detta förutsätter samarbete som bygger på ömsesidig respekt som betonar det gemensamma ansvaret och intresset för barnets utveckling och bästa. Ett

mångprofessionllet samarbete säkrar också utvecklingen och kvaliteten samt ökar kunskapen om barnet och gör det lättare att identifiera behoven. I kartläggningen framkommer hur eftisledarna uppfattar samarbete med olika aktörer i näromgivningen.

Bild 42: Ledarnas uppfattning om samarbetet med andra

Eftisledarna anser att det bästa samarbetet sker med skolans rektor och med eftiselvernas klasslärare. 65% tycker att samarbetet med skolans rektor och 67% tycker att samarbetet med skolans klasslärare är mycket bra eller bra. Det verkar också som om samarbetet blivit en aning bättre i jämförelse med kartläggningen från 2011. Då var motsvarande andel 55% och 62%. Majoriteten anser alltså att samarbetet är bra, men här finns också en andel som inte har något samarbete alls eller dåligt samarbete. 9% av eftisledarna har inget eller ett dåligt samarbete med klasslärarna och 15% med skolans rektor. Samarbetet med kommunens eftiskoordinator varierar mycket. 46% anser att samarbete är bra eller mycket bra. Däremot har 30% inget samarbete eller ett dåligt samarbete med eftiskoordinatorn. Det varierande resultatet kan bero på att det råder förvirring över vem som bär ansvaret för eftisverksamheten. Som vi tidigare konstaterat så känner ledarna kanske inte till att det i varje kommun finns en utsedd person som ansvarar för eftisverksamheten, än mindre vem den personen är. Också hos de enskilda serviceproducenterna kan det vara oklart vem som ansvarar för vad och vem man ska kontakta i olika frågor.

Samarbetet med kommunens kultursektor och fritidssektor fungerar enligt ledarna sämst av de angivna målgrupperna. 65% av ledarna har inget samarbete eller ett dåligt samarbete med fritidssektorn. Resultatet för samarbetet med kulturaktörer och kulturhus är motsvarande, 63% har inget eller ett dåligt samarbete. Detta tyder på att majoriteten av eftisarna inte har mycket gemensam verksamhet med dessa sektorer. Hur samarbetet fungerar mellan närbibliotket och eftisledarna är ganska jämnt fördelat från mycket bra till inget samarbete. I kommentarerna framkommer att många har ett välfungerande samarbete men många nämner också att det är för lång väg till närbiblioteket. Samma

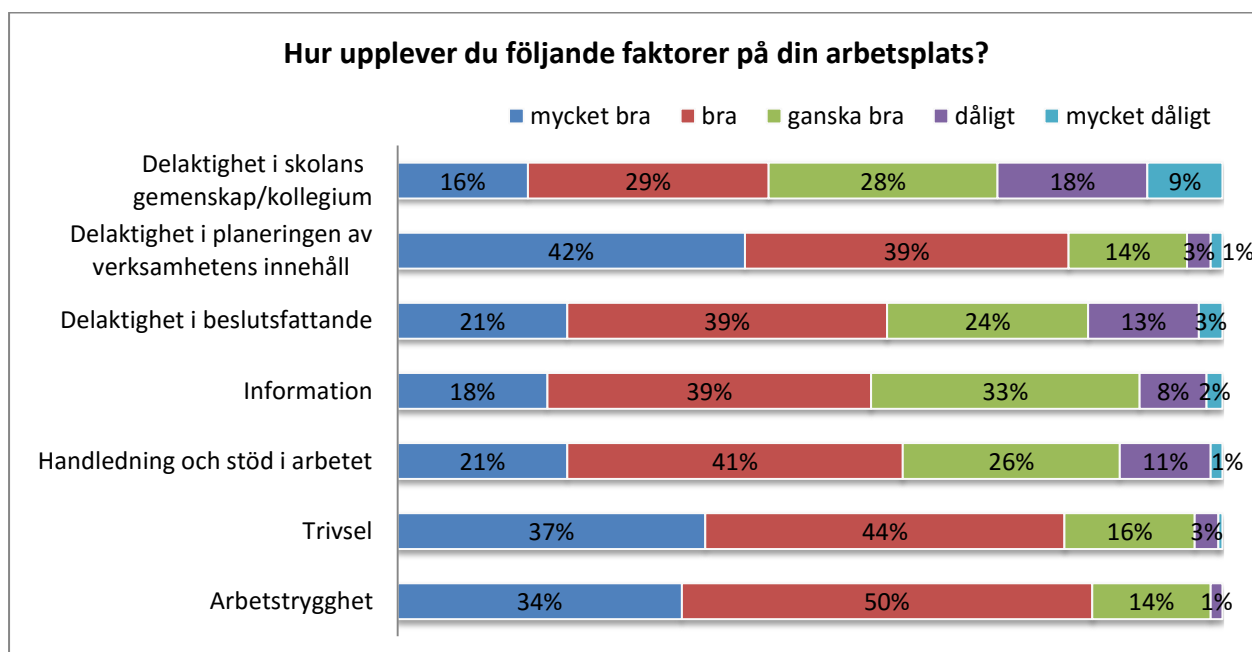
resultat visar samarbetet med skolans klubbar, andra eftisar och dagis. Nästan en tredjedel av ledarna har inget samarbete alls med varken skolans klubbar, andra eftisar eller dagis.

I kommentarerna till denna fråga nämns att det kan vara den ansvariga ledaren som sköter kontakterna och samarbetet med andra aktörer. Positivt är att många också nämner att stödet och samarbetet från skolan är bra och fungerar. Några eftisledare nämner att samarbetet med andra eftisar har blivit bättre. I kommentarerna framkommer också att eftisarna nog ibland informeras om olika kulturevenemang och annat som ordnas, men att eftisarna ofta också glöms bort. Några ledare skriver att samarbete med andra aktörer i näromgivningen inte sker så ofta, men då det sker så fungerar det bra.

Delaktighet och trivsel i arbetet

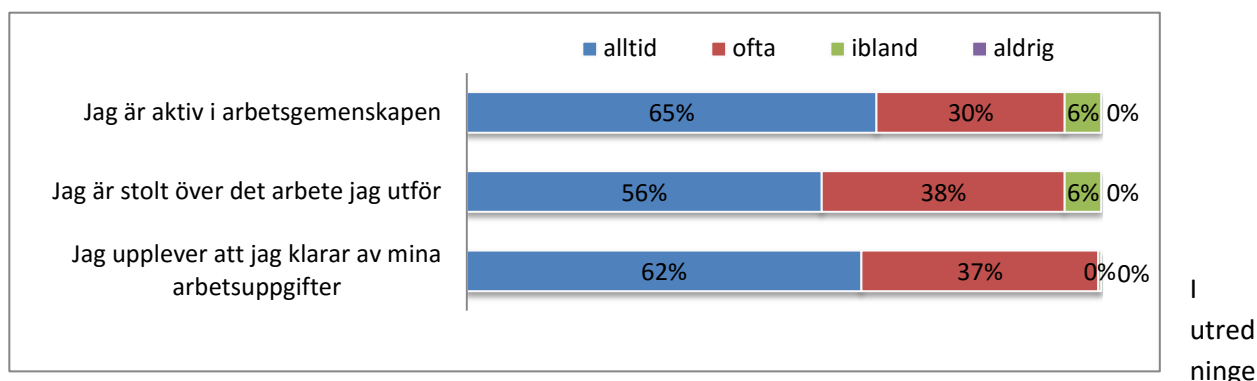
Fråga 42 handlade om eftisledarna uppfattning om olika faktorer kring delaktighet, trivsel och arbetsgemenskap. Det som framkommer i svaren är att de flesta anser att arbetstryggheten och trivseln på arbetsplatsen är mycket bra eller bra. I enstaka fall framkom det t.o.m. våld mot de vuxna från barn (slag och klösande, mm) och att det inte hittats sätt att lösa problemet. Även brister i eftisutrymmet nämndes som faktorer som försämrar arbetstryggheten och trivsel för både barn och vuxna.

Bild 43: Ledarnas uppfattning om delaktighet och trivsel i arbetet

Majoriteten av de som svarade uppfattar och att de får handledning och stöd i arbetet. 12% anser att stödet är dåligt eller mycket dåligt. Ungefär samma siffror visar eftisledarnas delaktighet i beslutsfattande. Det som många kommenterat vid denna fråga är informationsgången och samarbetet med skolan och barnomsorgen gällande barn med särskilda behov. Det finns ännu brister i informationen mellan eftisledarna och lärarna, speciellt vad gäller dessa barn, men också andra praktiska frågor. En bra fysisk och mental arbetsmiljö är en förutsättning för att de anställda trivs och att verksamheten utvecklas.

Bild 44: Ledarans uppfattning om sin egen yrkesroll

n ville vi också få en inblick i hur eftisledarna uppfattar och ser på sin egen yrkesroll och sitt eget arbete. 94% är alltid eller ofta stolta över det arbete de utför. De flesta (95%) är också både aktiva i arbetsgemenskapen och alla upplever att de klarar av sina uppgifter.

7. Information och kommunikation

Syd kustens landskapsförbund är en koordinerande aktör som bl.a. samlar och paketerar information till fältet om det som är aktuellt inom eftisverksamheten. Detta gäller information om både nationella ärenden, lagar, uppföljningar, ekonomi, kurser, fortbildning, material, mm. Informationen som går ut till eftisarna och eftisledarna på fältet sker främst via webbsidor, sociala medier och via informationsbrevet Eftis-info. För att ta reda på hur informationen når eftisledarna ställde vi i enkäten några frågor om dessa informationskanaler.

Eftis.fi webbsidan används som informationskanal och verktyg för att utveckla verksamheten. Webbsidan innehåller allt från basfakta som lagar och förordningar, info om utbildning och kurser till pysseltips och artiklar och reportage från olika eftisar i Svenskfinland. En majoritet av eftisledarna känner till webbsidan, 78%. Detta är ungefär samma andel som tidigare. De flesta besöker webbsidan sporadiskt.

Nyhetsbrevet Eftis-info skickas ut per post till alla eftisar i Svenskfinland ca fyra gånger per år. Här presenteras kommande utbildningar, fortbildningar och kurser, aktuella ärenden, material och tips för verksamheten. Trots att eftis-info når alla eftisar känner 20% av de som svarade inte till det. Det är dock en mycket större andel som känner till nyhetsbrevet nu än för 5 år sedan då 36% inte kände till det. Orsaken till att det finns de som inte känner till det tyder främst på bristande information inom eftisarna.

Bild 45: Kännedom om webbsidan eftis.fi

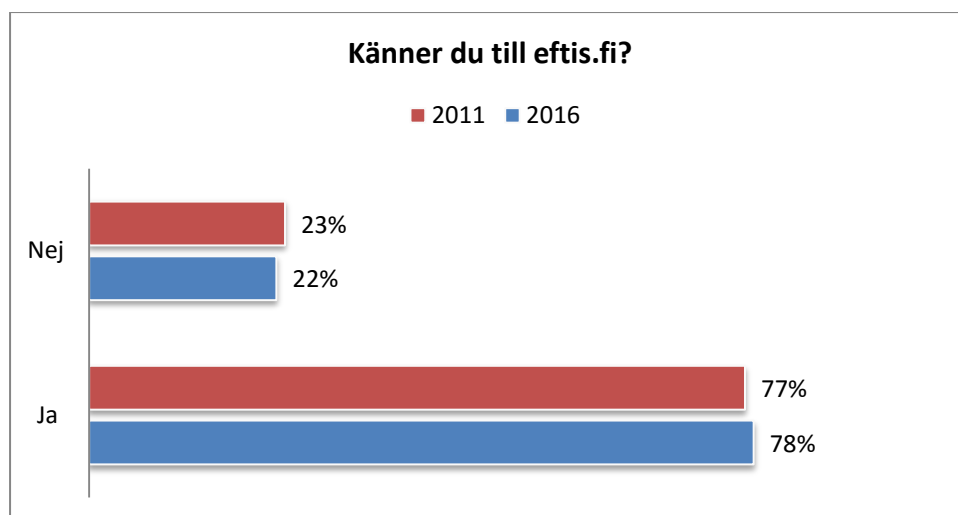

Bild 46: Besöksfrekvens på eftis.fi

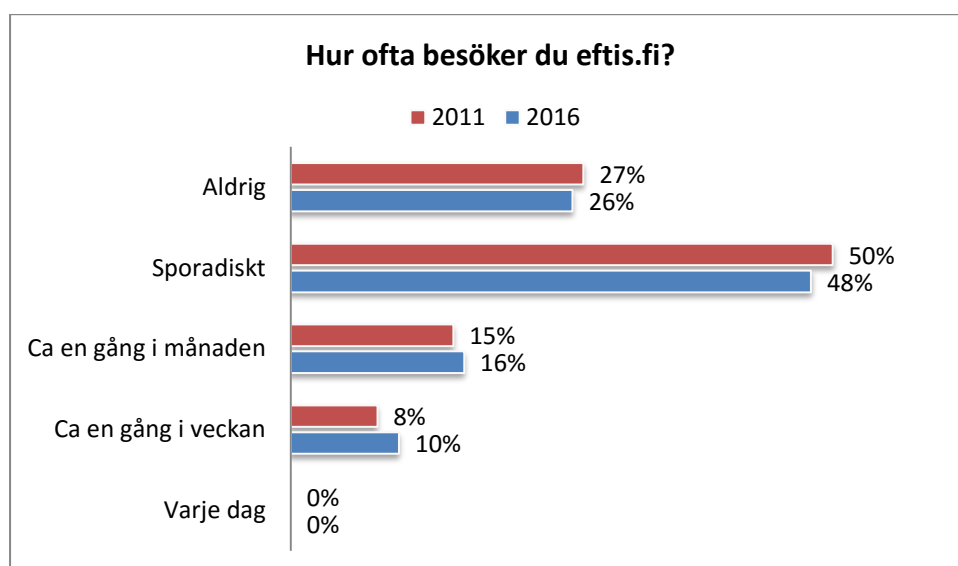
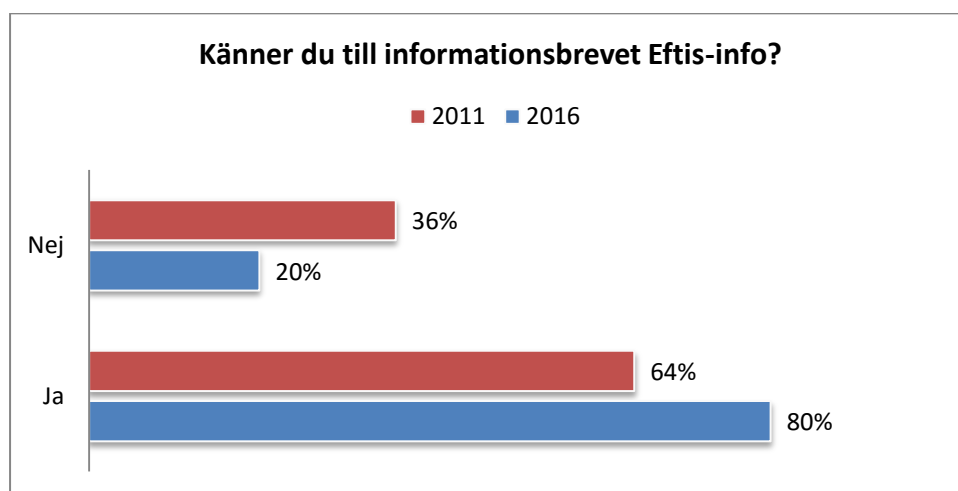

Bild 47: Kännedom om informationsbrevet Eftis-info

8. Utvecklingsområden i verksamheten

I rapporten EftisKompetens 2015 konstaterades att morgon- och eftermiddagsverksamheten gjort stora framsteg och etablerats under de senaste 10 åren. Det har haft och har stor betydelse att det finns en lagstiftning och grunder för verksamheten. Genom lagstiftningen har verksamheten utvecklats och stabiliserats på ett sätt som annars inte varit möjligt. I de djupintervjuer som gjordes i samband med projektet EftisKompetens var många mycket nöjda med hur verksamheten fungerar idag, att den börjat hitta sin form och att den tas på allvar. Det har också blivit lättare att hitta behörig personal som vill stanna i yrket och utveckla sitt arbete. Alla dessa faktorer visar att utvecklingen gått framåt.

Verksamheten har förbättrats på många områden. Som exempel kan nämnas personalens utbildning och kompetens, planeringen av innehållet i verksamheten, samarbetet med skolan samt egna utrymmen. Dessa områden nämns både av ledare och ansvarspersoner i denna kartläggning och i tidigare utredningar på frågan om vilka de största utvecklingsbehoven inom verksamheten är. Det visar att det finns stora variationer och att den ännu finns mycket att göra inom dessa områden. I enkäterna skulle både eftisledarna och kommunens ansvarspersoner som sista uppgift nämna de tre viktigast utvecklingsområdena inom eftisverksamheten. Det kom in många svar, också väldigt många allmänna kommentarer om verksamheten, både positiva och negativa.

8.1. Utvecklingsbehov enligt eftisledarna

Vid en genomgång och analys av de öppna svaren av eftisledarna var den allmänna uppfattning att barnens trygghet och välmående och att stöda hemmet och skolan i deras fostrande roll är eftisets viktigaste uppgift. Utrymmesfrågan nämns av väldigt många i svaren och är den klart oftast förekommande utvecklingsfrågan. Ledarna önskar egna ändamålsenliga utrymmen för att kunna planera och ordna verksamheten och för att säkra kvaliteten och kontinuiteten i den. Det som också förekommer mycket ofta i svaren är samarbetet med skolan och bättre synergier mellan skola och eftis. Det andra frågan som ledarna nämnde mycket var kontakten och samarbetet till skolan och vårdnadshavarna. De betonar ett mera strukturerat och öppet samarbete med skolan, förskolan och kommunen, speciellt när det gäller barn med särskilda behov. En tredje utvecklingsfråga som lyftes fram i svaren var arbetsförhållandena, främst lönenivån och permitteringar under loven samt tillfälliga arbetskontrakt. En kontinuitet i personalen och trygga arbetsförhållanden efterlyses av många. Till detta kan kopplas att många efterlyser en större uppskattning och respekt för sitt arbete. Även fortbildning och andra utvecklingsmöjligheter i yrket för de som är motiverade och engagerade nämns.

Gruppstorleken och tillräckligt antal ledare är också en utvecklingsfråga som förekommer i många av ledarnas svar. Vikariesituationen upplevs som ett problem. Många ledare är också bekymrade över den ofta mycket strama ekonomi som råder i verksamheten. Det finns inte tillräckliga resurser för vikarier, material, utflykter och bra mellanmål. Även kommande höjningar av avgiften väcker oro att familjerna kanske väljer bort eftis om det blir för dyrt. Ett flertal ledare uttrycker också en önskan om bättre stöd och resurser för att hantera barn med särskilda behov och annars krävande barn. Det som i några svar nämns som en utvecklingsfråga är barnens delaktighet i planeringen av verksamheten. Man framhäver betydelsen av fri lek och kreativa aktiviteter med mycket motion och rörelse som motvikt mot skoldagen. Möjligheten till vila och lugn och ro betonades i många svar.

Utdrag och citat från eftisledarnas egna svar på frågan "Vilka är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna i morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt dig?"

- Stöda barn med specialbehov och integrering av asylbarn
- Trivsel, aktiviteter och trygghet
- Förbättrande av samarbete med skolan
- Samarbete med kultur- och idrottsklubbar på eftistid
- Utbildning och fortbildning för personalen
- Barnen samt eftisledarna måste ha tillgång till ordentliga utrymmen för att kunna skapa en trygg och fungerande helhet på eftis. Större utrymmen möjliggör även en större mängd aktiviteter, mer frihet (dock under övervakning av eftisledarna) samt mer arbetsro för de som behöver den.
- Huvudpersonalen skulle hållas anställd en längre tid. Då barnen vänjer sig med vissa eftisledare och känner sig trygga med dem, skall dessa inte utbytas för ofta. Det kan leda till otrygghet och oroligheter bland barnen på eftis.
- Att beslutsfattarna skulle förstå hur viktigt eftis och det jobb vi gör är
- Näringsrikt mellanmål
- Eftisverksamheten skulle värdesättas mera
- Utgå ifrån barnens intressen och behov, hur erbjuder vi olika valmöjligheter i praktiken?
- Anställningsförhållanden - så att ledarna stannar
- Personalens behörighet och lämplighet för jobbet!
- Ökat samarbete åt alla håll, ökad uppskattning för verksamheten/yrket från beslutsfattande
- Samarbete och planering med skolans lärare viktigt, bör utvecklas.
- Mera stöd av koordinatören
- Utrymmena där eftis ordnas är ofta bristfälliga, också i vårt eftis är akustiken väldigt dåligt. Med barnen blir ljudnivån lätt hög och man borde satsa på akustiken.
- Möjlighet till en bättre månadslön, som varit densamma i många år trots att eftisledarens roll blivit allt mångsidigare och mer krävande.
- bättre lön då ansvaret har ökat, Samarbete med skolan/skulle vara med i skolans verksamhetsplan
- Utvecklingsmöjlighet (yrkesmässigt) för de som är aktiva och motiverade för branschen.
- Löneförhållandena. Som arbetsuppgift oattraktiv med tanke på lönen. Gör att många unga hoppar in men blir ej kvar. Kontinuitet i personalen vore tryggare för barnen samt för samarbetet mellan eftis och skola.
- Gruppstorleken
- Samarbetet med skolan - nu dåligt/inget alls, eftisledarna får inte ens besöka skolans lärarum
- Wilmakoder för eftisledare, mera samarbetsmöten med skolegemenskapen
- Allt fler barn borde få rätt till eftis, inte bara ettorna och spec barnen.
- Att kunna jobba med en väldigt heterogen grupp; barnen utvecklas i olika takt och man ska kunna anpassa verksamheten till alla barn
- Stöda och stärka barnens sociala och emotionella hälsa och kunskaper, hjälpa barnen att klara av även svårare sociala situationer
- Ge barnen en möjlighet till en trygg eftermiddag med både tillräckligt med stimulerande aktiviteter samt vila och avslappning, men i alla fall komma ihåg att eftis är barnens fritid
- Samarbete med tredje sektorn
- Utrymmen som möjliggör både lekar, lugn och kreativ verksamhet.
- Tillräckligt stöd och handledning då man har krävande barn i gruppen!
- Morgonverksamheten borde utvecklas
- Det borde vara självklart att eftisverksamhet har egna utrymmen i en skola, borde tas med från början i planering av nya skolor.
- Mångsidigare tänkande och förverkligande av eftisverksamheten - se möjligheterna!
- Håll grupperna så små som möjligt, med tillräckligt många ledare per barn för att det ska vara möjligt att ha en mångsidig och givande eftermiddag för barnen. Speciellt om avgifterna ska stiga, bör kvaliteten kunna hållas minst lika hög. Och om avgifterna stiger borde väl också lönerna stiga..?
- Mera planeringstid för ledarna
- Att ledarna ses som sakkunniga gällande barn som har fått beslut om särskilt stöd/ kan vara med då (IP) görs upp.
- Bättre anställningsskydd för personalen. Då skulle de anställda säkert satsa mera för att utveckla verksamheten.
- Bättre lön för de anställda, bort med "pigttänkandet", fram med påståenden som "Det här är vi bra på och det här vill vi satsa på, allt för barnens bästa"
- Hur involvera föräldrarna i verksamheten ännu mer? De kunde eventuellt involveras mer i aktiviteternas utformande.
- Fungerande, ömsesidig och delaktig kommunikation mellan föräldrar, eftisledare, skola och alla de som organiserar eftisverksamheten. Nu har många gånger att de som leder verksamheten mycket liten erfarenhet av själva verksamheten och verkligheten på eftis. Det känns också som om det finns många olika personer som leder men utan en gemensam syn på eftisverksamheten.

8.2. Utvecklingsbehov enligt kommunernas ansvarspersoner

Även kommunernas ansvarspersoner skulle som sista uppgift i enkäten svara på frågan vilka enligt dem är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Det finns ett klart behov av ett större samarbete, flexibilitet och synergi mellan skola och eftis. Med samarbete avses här t.ex. användningen av utrymmen, pedagogiska frågor, information, överföringen från förskolan, barn med särskilda behov och möjligheten att kombinera olika vakanser. Man nämner även behovet att utveckla ett mera mångprofessionellt samarbete speciellt vad gäller barn med särskilda behov. Ett annat område för utveckling är personalens yrkeskunskap och behörighet och att få personalen att stanna. Det är på många håll en utmaning att få behörig och kompetent personal och därför borde anställningsvillkoren och yrkets status förbättras. Fortbildning av personalen tas fram som ett utvecklingsområde. Ansvarspersonerna önskar både en mera systematisk och planerad fortbildning som alla har möjlighet att delta i och även att personalen deltar i den fortbildning som ordnas. Som den tredje mest påtalade utvecklingsfrågan nämns eftisverksamhetens utrymmen. Det behövs ändamålsenliga utrymmen för att kunna bedriva en kvalitativ verksamhet. Även utvecklingen av innehållet i verksamheten lyfts upp i svaren. Ansvarspersonerna poängterar vikten av ett pedagogiskt innehåll och en välplanerad och strukturerad verksamhet, så att den är mångsidig och meningsfull för barnen.

I svaren framkommer också många andra utvecklingsbehov, önskemål och behov som gäller specifikt den egna kommunen. Som exempel kan nämnas bättre ekonomiska resurser för verksamheten så att fler barn kan delta och för verksamheten överlag. I några kommuner finns behov av att utveckla en bättre administration, förvaltning och utvärdering samt också en bättre gemensam planering mellan serviceproducenterna och kommunen. Utvecklingen av klubbverksamheten och samordningen av eftis och klubbar nämns också flera gånger.

Utdrag och citat ur ansvarspersonerna egna svar på den öppna frågan

Vilka är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna i morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt dig?

- Ännu bättre kunna anpassa utrymmena enligt antalet barn och barnens behov.
- Kunna rekrytera fler behöriga ledare för att få kontinuitet.
- Bättre anställningsförhållanden
- Samarbetet med den grundläggande utbildningen
- Ändamålsenliga utrymmen
- Samarbete med övriga (t.ex. skolan, fritidsverksamheten, förskolan)
- Möjligheterna att kombinera olika vakanser till heltidjobb
- Den pedagogiska verksamheten
- Eftisarna borde skötas av skolornas rektorer då de finns i skolhuset.
- Klubbverksamheten kunde utvecklas ännu mera
- Svårt att få vikarier med kort varsel, säkerheten äventyras
- Begränsade ekonomiska resurser leder till stora barngrupper
- En utmaning är att få behörig och kompetent personal, anställningsvillkoren och yrkets status borde förbättras
- Fortbildning för eftisledare
- Ekonomin
- Tillräckligt lönestöd till serviceproducenterna
- Tillstånd för dataöverföring
- Mångprofessionellt samarbete gällande barn med särskilda behov, utrymme, lokaler
- Vart hör morgon- och eftermiddagsverksamheten förvaltningsmässigt?
- Programinnehåll och strukturering av eftisvardagen
- Hantering av barn med specialbehov/utagerande barn
- Utnyttjande av skolutrymmenas mångsidighet (slöjdsal, övningskök, gymnastiksal, mm)
- Samarbete och samhörighet med skolans personal i större utsträckning.
- Utbildning för den personal som saknar utbildning

Sammanfattning

Andel barn i verksamheten

Morgon- och eftermiddagsverksamheten har idag en etablerad och viktig roll i vårt samhälle. Antalet barn som deltar i verksamheten har ökat för varje år. Speciellt i städer är andelen barn som går i eftis mycket hög. Med denna utredning har vi för första gången tagit fram exakta siffror på hur många svenskspråkiga barn som deltar i eftisverksamheten i Finland.

I hela Finland deltar idag 55% av barnen i åk 1 och 29% av barnen i åk 2 i eftis. När lagen om morgon- och eftermiddagsverksamhet trädde kraft år 2004 var motsvarande siffror 43% (åk 1) och 25% (åk 2). Av de svenskspråkiga barnen deltar hela 73% av barnen i åk 1 och 58% av barnen i åk 2 i eftis, vilket tillsammans utgör 66% av alla barn i åk 1-2 i de svenskspråkiga skolorna. Andelen barn som deltar i eftis i de svenskspråkiga skolorna är alltså 20% högre än i landet i medeltal. Nästan alla som ansöker om en plats i den svenskspråkiga eftisverksamheten får en plats, det är endast i ett par kommuner i Svenskfinland alla barn som ansöker om en plats inte ryms med i verksamheten. Andelen barn som deltar i verksamheten varierar dock stort både mellan kommunerna och regionerna. I Huvudstadsregionen går hela 92% av alla elever i åk 1 i eftis medan endast 62% av eleverna i åk 1 i östra Nyland går i eftis. Detta kan till en del förklaras med att det oftast i urbana miljöer är fler barn som går i eftis än i glesbygden.

Vi har dock ännu en lång väg att gå innan vi uppnår nivån i våra nordiska grannländer, där ca 80% av alla barn i åk 1 och 2 deltar i eftermiddagsverksamheten. I dessa länder har arbetet med att utveckla verksamheten i samhället startat tidigare än hos oss. Förändringar i arbetslivet, familjernas vardag samt de sociala nätverken kräver lösningar för att trygga eftermiddagen för en allt större andel av barn i yngre skolåldern. Betydelsen av en välfungerande eftermiddagsverksamhet avspeglas direkt i föräldrarnas möjlighet att vara yrkesverksamma och på ett smidigt och fungerande sätt kombinera familjeliv och arbete.

Upprätthållare av verksamheten

I Svenskfinland har det av tradition varit betydligt vanligare att eftisar upprätthålls av tredje sektorn än vad fallet är i hela landet. Trenden visar dock att det också i de finlandssvenska sammanhangen är kommunerna som blivit de största upprätthållarna av eftisverksamheten. Ganska exakt 50% av eftisarna i Svenskfinland drivs av kommunerna medan 50% drivs av olika aktörer inom tredje sektorn. Tidigare utredningar har visat att ca 45% av eftisarna var kommunala. De enskilt största serviceproducenterna förutom kommunerna är Folkhälsan och församlingarna men också lokala hem och skola-föreningar och andra idéella föreningar driver eftisverksamhet. Vi kan på basen av resultaten i kartläggningen konstatera att kommunen upprätthåller de flesta eftisarna i Västra Nyland och Österbotten, medan Folkhälsan är stark i huvudstadsregionen och på språköarna. I alla tvåspråkiga regioner förekommer alla former av upprätthållarbas, men variationerna mellan regionerna har jämnat ut sig jämfört med kartläggningen år 2011. Kommunen har dock alltid det slutliga ansvaret över att verksamheten fyller den funktion och de kriterier som lagen förutsätter.

Deltagaravgifterna

En lagförändring som trädde ikraft 1.8.2016 gör det möjligt för kommunerna att höja avgifterna för eftermiddagsverksamheten. Maximiavgiften är fastställd i lagen och enligt förändringen får avgiften vara högst 120 euro för 570 timmar (ca 3h/dag) och högst 160 euro för 760 timmar (ca 4h/dag). (Tidigare var summorna 60 euro för 570 h och 80 euro för 760 h). Avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. För verksamhet som överskrider 3 h eller 4 h per dag kan kommunen själv bestämma avgiften. Av de 31 svensk- och tvåspråkiga kommunerna kommer 25 kommuner att höja avgiften och 6 kommuner behåller samma avgift som tidigare. Höjningarna är oftast ca 20-30% eller ca 20 €/månad. I enstaka kommuner sker en större höjning, som t.ex. i Sjundeå där avgiften höjs med 80%. Det kan konstateras att skillnaderna i avgiften för verksamheten blir större än de varit tidigare mellan olika kommuner. Den högsta avgiften för eftisverksamheten i en kommun varierar fr.o.m. 1.8.2016 från 75 € i Lovisa till 180 € i Sjundeå. Ur föräldrarnas synvinkel är detta en viktig jämlikhetsfråga. Vid en nationell uppföljning som gjordes år 2014, innan deltagaravgifterna höjts, tyckte 82% av vårdnadshavarna att avgiften var rimlig med tanke på kvaliteten och den service man får.

Personalens behörighet och arbetsförhållanden

Eftisverksamheten är kvinnodominerad i likhet med barnomsorgen och den grundläggande utbildningen. Kartläggningen visar dock att andelen män som jobbar i branschen har ökat en aning, från 8% till 12% på fem år.

Lagen om grundläggande utbildning utgår från att verksamheten leds av behörig personal. Ett av de viktigaste utvecklingsområdena har länge varit att få behörig personal till verksamheten. Behörighetsgraden i de svenska eftisarna är enligt denna kartläggning 69%. Enligt nationella uppföljningar som Utbildningsstyreslen gjort är behörigheten i hela landet 72% vilket betyder att behörigheten i den svenskspråkiga verksamheten är något lägre. För tillfället utbildas dock en del av de obehöriga ledarna och erhåller därmed behörighet inom kort. Variationerna i personalens behörighet mellan både kommuner och regioner samt upprätthållare av verksamheten är stor. Andelen obehöriga är störst i huvudstadsregionen där hela 50% är obehöriga och minst i västra Nyland där 83% av eftisledarna är behöriga. Bland de som deltog i kartläggningen har eftisledare anställda av föreningarna för tillfället den högsta behörigheten med 85 % behöriga. För fem år sedan var endast 58% av föreningarnas eftisledare behöriga. Inom Folkhälsan är endast 44 % behöriga och andelen har dessutom minskat med 10% från år 2011. Även bland de kommunalt anställda eftisledarna har andelen behöriga sjunkit en aning, från 74% år 2011 till 71% idag. I kartläggningen år 2011 var de kommunalt anställda de mest behöriga. Behörigheten bland församlingarnas eftisledare har stigit från 71 till 76%.

Både yrkesutbildningen och fortbildningen för eftisledare har utvecklats och blivit bättre under de senaste åren. Utbudet av kurser och fortbildning har ökat och nu tycker nästan 80% av ledarna att det ordnas tillräckligt med kurser för eftisledare jämför med 60% för fem år sedan. Trots att utbudet blivit bättre efterlyses en mera systematisk och strukturerad fortbildning för personalen. Det är stora skillnader i hur fortbildningen och handledningen är ordnad. Många ledare upplever att det varken finns tid, möjlighet eller resurser att delta i fortbildning.

Eftisledarens arbete är oftast ett deltidsarbete. 65% av de som deltog i kartläggningen har ett deltidsarbete, men över hälften av dem, 58%, skulle önska ett heltidsarbete. Andelen eftisledare som önskar ett heltidsarbete har ökat. Alternativet att kombinera eftisledararbetet med andra uppgifter är värt att utveckla. Redan nu är det vanligt att kombinera eftisledararbetet med att jobba som skolgångsbiträde när nästan en tredjedel av ledarna gör det. Det finns också ledare som jobbar inom barnomsorgen, med sommar- och lovverksamhet, som städare, klubbledare, lärare, m.m. Genom att ytterligare utveckla och skapa möjligheter till kombinationer av uppgifter inom skola, småbarnspedagogiken, ungdoms- och fritidsverksamhet samt ett mera utvecklat system för vikariat kunde man skapa tryggare arbetssituationer för de anställda samt en mera långsiktig och målinriktad verksamhet.

Anställningarna är i de flesta fall fortlöpande. Andelen med tidsbundna arbetskontrakt har hållits på samma nivå som för fem år sedan. 41% av eftisledarna har tidsbundna arbetskontrakt. De tidsbundna kontrakten är oftast 6-11 månader och många skriver nya arbetskontrakt varje höst. De som har fortlöpande arbetskontrakt är ofta permitterade eller lediga utan lön på sommaren och under skolans lov. 46% av ledarna uppger att de är permitterade under läsåret. Många upplever det som en osäkerhetsfaktor att planera sin framtid ifall man inte har en fortlöpande anställning. Anmärkningsvärt är att andelen permitterade eftisledare har ökat, inte sjunkit, på fem år. År 2011 uppgav 32% av ledarna att de är permitterade under läsåret. För att tillgången på kompetent och motiverad arbetskraft ska vara tillräcklig bör arbetsförutsättningarna förbättras utan att belasta den redan nu anstränga kommunala ekonomin.

Utrymmen

Eftisverksamheten ordnas i varierande utrymmen. Enligt denna kartläggning verkar ca 70% av eftisarna i skolans utrymmen och ca 30% i utrymmen utanför skolan. År 2011 var andelen jämnt 54% utanför skolan och 46% i skolans utrymmen. Det har alltså blivit betydligt vanligare att eftis fungerar i skolans fastighet. Av de eftisar som deltog har ca en tredjedel helt egna utrymmen som inte används för annat än eftisverksamhet. Alltid är inte utrymmena ändamålsenliga och lämpliga för verksamheten och variationerna och skillnaderna i utrymmenas är mycket stora. Många är missnöjda med utrymmets storlek eftersom ca 45% anser att storleken är nöjaktig eller dålig, men många är också väldigt nöjda. Eftisverksamheten glöms tyvärr på många håll bort i planeringen av nya skolhus. De yngsta skolbarnen tillbringar lika mycket, ibland mer tid i eftis än i skolan och därför är det väldigt viktigt med ändamålsenliga utrymmen för att kunna bedriva en kvalitativ verksamhet där barnen trivs.

Fostringsgemenskapen

Ett av syftena med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostrande arbetet. Samarbetet mellan hemmen, skolan och eftiset skall enligt grunderna utgöra en naturlig del av verksamheten. Detta förutsätter samarbete som bygger på ömsesidig respekt som betonar det gemensamma ansvaret och intresset för barnets utveckling och bästa. Ett mångprofessionellt samarbete säkrar också utvecklingen och kvaliteten samt ökar kunskapen om barnet och gör det lättare att identifiera behoven. Kartläggningen visar att det finns rätt så stora variationer på hur samarbetet mellan eftis och skolan fungerar. Ca 65% av ledarna anser att samarbetet med skolans

rektor och klasslärare är mycket bra eller bra. Samarbetet har förbättrats en aning i jämförelse med kartläggningen från 2011. Majoriteten anser alltså att samarbetet är bra, men ännu har en rätt stor andel inget samarbete alls eller dåligt samarbete. 9% av eftisledarna har inget eller ett dåligt samarbete med klasslärarna och 15% med skolans rektor. Det förbättrade samarbetet korrelerar med det faktum att fler eftisar än tidigare numera verkar i skolans utrymmen.

Samarbetet med kommunens eftiskoordinator varierar mycket. Ca hälften av ledarna anser att samarbete är bra eller mycket bra men många har inget samarbete eller ett dåligt samarbete med eftiskoordinatorn. Det varierande resultatet kan bero på att det råder förvirring över vem som bär ansvaret för eftisverksamheten och att eftiskoordinatorns uppgifter och ställning varierar mycket från kommun till kommun. Ledarna känner kanske inte till att det i varje kommun finns en utsedd person som ansvarar för eftisverksamheten, än mindre vem den personen är. Också hos de enskilda serviceproducenterna kan det vara oklart vem som ansvarar för vad och vem man ska kontakta i olika frågor. Nästan en tredjedel av ledarna har inget samarbete alls med varken skolans klubbar, andra eftisar eller daghem.

Resultaten i den nyaste Föräldrabarometern som Förbundet Hem och Skola presenterade vid skolstarten 2016 visar att föräldrarna inte känner sig delaktiga i skolans verksamhet. Hälften av föräldrarna upplever t.ex. att skolan inte involverat dem i värdegrundsdiskussioner och en fjärdedel vet inte om de har involverats. Lärarna däremot upplever att de involverat föräldrarna. Enligt den nationella uppföljningen av eftermiddagsverksamheten år 2014 som riktade sig till föräldrar visar att de flesta föräldrar inte känner sig delaktiga i planeringen av verksamheten, men att majoriteten ändå upplever att samarbetet med ledarna varit tillräckligt. Föräldrarnas delaktighet i planeringen är inskrivna i grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Ledarnas uppfattning om föräldrarnas möjlighet att delta i planeringen visar att nästan en fjärdedel anser att föräldrarna aldrig ges möjlighet att delta i planeringen och 56% ibland. Endast en femtedel av ledarna anser att föräldrarna ofta eller alltid ges möjlighet att delta i planeringen. Däremot anser de flesta ledarna att de informerar föräldrarna bra. Det kan vara svårt för ledarna att få föräldrarna engagerade och att veta hur de kan känna sig delaktiga. Det viktiga är att de ges möjlighet och här spelar också samarbetet med skolan en viktig roll.

Planering av verksamheten

I denna kartläggning har vi också undersökt hur eftisledarna uppfattar det dagliga arbetet och hur vissa delar av målen i lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten uppfylls.

Största delen av de svenskspråkiga eftisarna har en skriftlig verksamhetsplan. Skillnaderna mellan serviceproducenterna är mycket små, men det är lite vanligare att ha en skriftlig verksamhetsplan på ett eftis som drivs av föreningar och organisationer än i ett kommunalt eftis. Att en del eftisledare inte vet om de har en skriftlig verksamhetsplan beror troligen på att en del av de som deltog i enkäten är anställda för en kort tid och kanske inte känner till hur eftiset fungerar.

Verksamheten i gruppen är alltid eller ofta planerad enligt knappa 90% av eftisledarna som svarat på enkäten. 12% anser att verksamheten planeras ibland. 1 person har svarat att verksamheten aldrig är planerad. Här har skett en anmärkningsvärd utveckling i positiv riktning från kartläggningen 2011 då en mycket mindre andel av ledarna ansåg att verksamheten var planerad. Att utvärdera verksamheten har

också blivit vanligare än tidigare. Idag utvärderar 25% alltid verksamheten och 41% ofta, medan 31% gör det ibland och 3% aldrig.

Eftis allt närmare skolan

Denna kartläggning visar på att samarbetet och kontakten till skolan, rektorn och elevernas klasslärare har förbättrats under de senaste åren. Detta kan vara ett resultat av både att verksamheten blivit mer etablerad och kvalitativ och att eftisverksamheten allt oftare finns in i skolans utrymmen, vilket gör samarbetet lättare i praktiken. Samtidigt som eftisverksamheten har börjat hitta sin form och etablerats i skolvardagen så diskuteras skoldagens struktur för närvarande aktivt på många nivåer. Det pågår projekt där man provar på nya modeller för skoldagens struktur (Joustava koulupäivä, flexibel skoldag). Bl.a. professor Lea Pulkkinen förslår i en utredning till Undervisningsministeriet 2015 att hela strukturen för skoldagen ska ses över, att det kommer in mera klubbverksamhet i skoldagen och att morgon- och eftermiddagsverksamheten förnyas och kopplas starkare ihop med skolan och klubbverksamheten.

Tidigare uppföljningar, rapporter och utredningar har alla visat att det finns ett klart behov av att ytterligare stärka kontakten och samverkan mellan eftis, skola och förskola. Det är påfallande stora skillnader i hur samarbetet fungerar och på många håll saknas en klar struktur och systematik för hur det praktiska samarbetet mellan skola och eftis skall skötas. I Sydkustens projekt och rapport EftisKompetens (2015) beskrivs några modeller för hur eftisverksamheten ordnas i Svenskfinland och där presenteras också välfungerande exempel på samarbete. Både skolornas och eftisarnas ledning och kommunernas ansvarspersoner är i nyckelposition för att utveckla fungerande strukturer på lokal nivå.

Det som saknas i vårt samhälle är en större forskning om eftisverksamheten. Enligt universitetslektor Harriet Strandell kan en orsak till att det inte finns så mycket forskning vara att verksamheten definieras som fritid, inte pedagogik. Det kan upplevas svårt och problematiskt att forska och tala om eftis eftersom den är så splittrad och att man ser på verksamheten på väldigt olika sätt.

Bilder i rapporten:

Bild 1. Andel svenskspråkiga elever i åk 1-2 som deltar i eftermiddagsverksamheten per region

Bild 2. Upprätthållar- och finansieringsbas för eftisarna i Svenskfinland

Bild 3. Antal eftisar samt andel kommunala eftisar per region i Svenskfinland 2016

Bild 4. Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2011 och 2016 enligt de som deltog i kartläggningen

Bild 5. Eftisarnas upprätthållare per region enligt eftisar som deltog i kartläggningen

Bild 6. Andel av eftisansvarigas arbetstid som består av uppgifter i anslutning till eftisverksamheten

Bild 7. Upplevelse av att tiden för eftisverksamheten räcker till bland ansvarspersoner i kommuner

Bild 8. Längd på avtal mellan kommuner och serviceproducenter

Bild 9. Avgifter fr.o.m. 1.8.2016 för morgon- och eftermiddagsverksamheten i 31 tvåspråkiga kommuner

Bild 10. Andel kommuner som har anvisningar om möjlighet till nedsatt avgift för familjerna

Bild 11: Eftisarnas verksamhetspråk 2011 och 2016

Bild 12. Könsfördelning bland de anställda på eftis

Bild 13. Åldersfördelning bland de anställda på eftis

Bild 14. Form av anställning bland eftisledare som deltog i kartläggningen

Bild 15. Anställningsförhållande enligt arbetsgivare

Bild 16. Andel permitterade eftisledare totalt samt enligt arbetsgivare

Bild 17. Tidsperioder för permitteringar

Bild 18. Andel permitterade enligt arbetsgivare 2011 och 2016

Bild 19. Arbetets art, deltid eller heltidsarbet

Bild 20. Andel eftisledare som jobbar deltid som önskar heltidsarbete

Bild 21. Arbetsförhållandets längd på nuvarande arbetsplats

Bild 22. Arbetserfarenhet som eftisledare

Bild 23. Övriga arbetsuppgifter i kombination med eftisledararbetet i kommunerna

Bild 24. Övriga arbetsuppgifter som ingår i eftisledarnas arbete

Bild 25. Andel eftisledare som uppger att deras eftis har en ansvarig ledare

Bild 26. Utbildningsnivå bland eftisledare som deltog i kartläggningen

Bild 27. Behörighet bland eftisledare som deltog i kartläggningen

Bild 28. Eftisledarnas behörighet per kommun enligt uppgifter från kommunerna

Bild 29. Behörigheten bland ledarna som svarat på enkäten, enligt arbetsgivare 2011 och 2016

Bild 30a. Ordnas det tillräckligt med kurser för eftisledare?

Bild 30b. Har du fått information om kurser för eftisledare?

Bild 31. Eftisledares benägenhet att delta i kurser och fortbildning

Bild 32. I vilket utrymme fungerar ert eftis?

Bild 33. Eftisarnas verksamhetsutrymme 2011 och 2016

Bild 34. Bedöm eftisutrymmet med tanke på följande faktorer

Bild 35. Andel kommuner med rekommendationer för hur många barn per ledare det ska finnas i en grupp

Bild 36: Antalet barn per ledare enligt upprätthållare 2011 och 2016

Bild 37. Antalet anställda per eftis

Bild 38. Uppfattning om antalet barn per ledare är tillräckligt

Bild 39. Antal barn per ledare i medeltal 2011 och 2016 enligt region

Bild 40. Har ni på ert eftis barn i behov av särskilt stöd?

Bild 41. Förekomst av verksamhetsplan enligt arbetsgivare

Bild 42: Ledarnas uppfattning om planering och utvärdering av verksamheten i gruppen

Bild 43. Ledarnas uppfattning om vissa delområden i verksamheten

Bild 44. Ledarnas uppfattning om uppskattning i arbete

Bild 45. Ledarnas uppfattning om samarbete med andra

Bild 46. Ledarnas uppfattning om delaktighet och trivsel i arbetet

Bild 47. Ledarnas uppfattning om sin egen yrkesroll

Bild 48. Kännedom om webbsidan eftis.fi

Bild 49: Besöksfrekvens på eftis.fi

Bild 50: Kännedom om informationsbrevet Eftis-info

Kommuner som deltog i enkäten riktad till ansvarspersoner i kommunerna
(totalt 30 tvåspråkiga kommuner)

- Borgå
- Esbo
- Grankulla
- Hangö
- Helsingfors
- Ingå
- Jakobstad
- Karleby
- Kaskö
- Kimitoön
- Korsholm
- Korsnäs
- Kristinestad
- Kronoby
- Kyrklätt
- Lapträsk
- Larsmo
- Lovisa
- Malax
- Nykarleby
- Närpes
- Pargas
- Pedersöre
- Raseborg
- Sibbo
- Sjundeå
- Vanda
- Vasa
- Vörå
- Åbo

Dessutom deltog följande enskilda svenska eftisar / ansvarspersoner på finska orter i den elektroniska enkäten

- Kotka Svenska Samskola
- Björneborg
- Hyvinge & Lahtis